

Vydavateľ :
VÚEPP - ATIS
Trenčianska 55
824 80 Bratislava

Telef. a fax. č.:

Telefón: **07 / 58 243 263**

Fax: **07 / 534 18 151**

e-mail: atis@vuepp.sk

ATIS na INTERNETE
www.vuepp.sk/atis/default.htm

© VÚEPP, Bratislava

ISBN 80-8058-209-2

Odhad výsledkov hospodárenia poľnohospodárskej prvovýroby za rok 2000

Odhad výsledkov hospodárenia za rok 2000 bol vykonaný z údajov reprezentatívneho výberového súboru Siete testovacích podnikov MP SR (STP MPSR), z ktorej sa spracovali údaje od 281 respondentov s počtom 20 a viac zamestnancov. Do spracovania neboli zaradení SHR. Výberový súbor STP MPSR reprezentuje tak výrobné, prírodné a ekonomické podmienky, ako aj rozhodujúce právne formy podnikania slovenského poľnohospodárstva.

Odhad výsledkov hospodárenia za rok 2000 je predbežný. Vypočítaný je z údajov, ktoré poskytli poľnohospodárske podniky pred účtovnou uzávierkou. Preto treba rátať s možnou odchýlkou vymedzenou intervalom spoľahlivosti. Definitívne údaje budú k dispozícii v apríli, resp. máji 2001.

Respondenti, ktorí poskytli údaje, hospodária na 501 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 22,11 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej právnickými subjektmi.

Odhad straty poľnohospodárskych podnikov v roku 2000 je -701 mil. Sk, čo je o 65,64 % menej ako bola strata v roku 1999,

vykázaná v štatistických výkazoch. Skutočná strata sa pohybuje s 90-percentnou pravdepodobnosťou v intervale od -192 mil. Sk do -1,0 mld. Sk.

Medziročný pokles stratovosti spôsobili viaceré vplyvy, najmä:

- jednorazová dotácia ako finančná kompenzácia škôd výpadku produkcie v dôsledku klimatických zmien (1,2 mld. Sk na škody, 1,75 mld. Sk na založenie úrody),
- nárast nákupných cien poľnohospodárskych produktov (za rok 2000 - index 107,2),
- selekcia vysoko stratových podnikov, ktoré ustúpili od hospodárenia, čo sa odrazilo už na početnosti podnikov vykazujúcich údaje pre oficiálne štatistické spracovanie za 1.-3. štvrťrok 2000, kde bol zaznamenaný pokles podnikov oproti roku 1999 o 3,0 % (t.j. 33 podnikov).

Predpokladáme, že tieto vplyvy sa odrazili aj v tendencii rýchlejšieho nárastu výnosov (5,12 %) ako nákladov (2,57 %), no napriek tomu výnosy nepostačili na úhradu celkových nákladov. Miernejší nárast nákladov bol spôsobený redukciami zberových prác.

Formovanie trhového prostredia ovplyvnil nielen nárast nákupných cien (index -107,2), ale aj stav zásob, ktorý sa výrazne medziročne nezmenil (-0,68 %), a to v dôsledku využívania vlastných skladovacích kapacít a tým regulovania odpredaja zásob v očakávaných cenových zvýhodneniach.

Nadalej klesla hodnota majetku o 3,45 % v dôsledku jeho vyradovania (odpredaj, exekúcie) a nedostatočnej investičnej obnovy.

Tendencie znižovania záväzkov (16,62 %) a pohľadávok (13,74 %) svedčia o čiastočnom oživení finančných tokov. Celkové záväzky poklesli aj v dôsledku zníženia bankových úverov (23,55 %).

Vlastné imanie poľnohospodárskych podnikov sa znížilo o 1,47 %. Došlo k ďalšiemu medziročnému úbytku pracovných síl o 13,19 % za súčasného poklesu objemu miezd (3,24 %).

Trh s obilninami a kukuricou

Počasia neprialo obilninám

Najvýraznejším faktorom, ktorý v uplynulom roku negatívne ovplyvnil úrodu obilnín, bolo sucho. Za posledných 50 rokov najnepriaznivejší priebeh počasia okrem priamych škôd, ktoré spôsobil v celej šírke, ukázal aj obrovské problémy celého rezortu nahromadené za uplynulé desaťročie. Straty nemuseli byť také roz-

siahle, keby fungovali už vybudované zavlažovacie systémy. Súčasne sa prejavili aj dôsledky dlhoročne obmedzovanej výživy a ochrany porastov, ako aj šetrenie na osivách. Tieto všetky aspekty negatívne ovplyvnili ponuku obilnín.

Podstatný pokles úrod

Celková ponuka hustosiatych obilnín v roku 2000 v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 435,8 tis. ton (-12,3 %). Produkcia sa zvýšila iba pri pšenici (o 5,6 %) a to vplyvom zvýšenia osevných plôch o 37 % a úroda bola nižšia v priemere o 1 tonu, t. j. o 22,5 %. Pri

jačmeni v dôsledku zníženej osevnej plochy bol výpadok produkcie väčší a to o 327 tis. ton resp. (-44,2 %). Výpadok produkcie raže o 7,6 % a kukurice o 43,5 % bol spôsobený nízkymi úrodami, ktoré nevykompenzovali ani rozšírené pestovateľské plochy.

Bilancia obilnín na Slovensku

		Zberová plocha	Úroda	Produkcia	Celková ponuka	Zásoby k 30.6.
		<i>v tis. ha</i>	<i>v t/ha</i>	<i>v tis. t</i>	<i>v tis. t</i>	<i>v tis. t</i>
Pšenica	1999	295,8	4,0	1 187,3	1 559,9	112,2
	2000	405,2	3,1	1 254,3	1 496,5	115,1
	<i>Vývoj v %</i>	36,98	-22,50	5,64	-4,06	2,58
	2001*	399,0	4,5	1 795,5	1 910,6	112,6
Jačmeň	1999	245,9	2,9	723,7	900,0	61,4
	2000	199,4	2,0	396,7	808,1	105,3
	<i>Vývoj v %</i>	-18,91	-31,03	-45,18	-10,21	71,50
	2001*	241,4	3,9	941,5	1 046,8	72,8
Raž	1999	29,8	2,3	69,5	95,3	10,7
	2000	31,5	2,0	64,2	82,9	1,0
	<i>Vývoj v %</i>	5,70	-13,04	-7,63	-13,01	-90,65
	2001*	31,8	3,2	100,8	101,8	1,0
Kukurica	1999	129,9	6,0	779,3	910,2	76,4
	2000	145,0	3,0	440,4	676,8	60,1
	<i>Vývoj v %</i>	11,62	-50,00	-43,49	-25,64	-21,34
	2001*	134,8	5,8	781,8	841,9	58,2
Hustosiate obilniny spolu	1999	733,1	3,9	2 829,4	3 557,3	269,2
	2000	812,4	2,7	2 201,3	3 121,5	288,0
	<i>Vývoj v %</i>	10,82	-30,77	-22,20	-12,25	6,98
	2001*	841,3	4,4	3 734,7	4 022,7	249,1

Zdroj: VÚEPP, Situačná a výhľadová správa - obilniny

* prognóza VÚEPP

Nízka ponuka kŕmnych obilnín

Výpadok kŕmnych obilnín sa rozhodla vláda riešiť dovozom týchto komodít s nulovým clo a štátnou dotáciou k cene. Na jeseň vybrala importná komisia od rôznych firiem ponuky na dovoz 207,5 tis. t kŕmneho jačmeňa a 275 tis. t kŕmnej pšenice do zásob ŠFTR SR v poľnohospodárstve. Vybraní dodávatelia uzavreli s fondom zmluvy iba na 193,5 tis. t

jačmeňa a 241 tis. t pšenice. Dovoz zmluvného množstva nebol zabezpečený do konca roka. Doviezlo sa iba 14,7 tis. ton pšenice a 55 tis. ton jačmeňa. Pomerne nízky dovoz pšenice spôsobili najmä výpadky z ČR, kde zmluvní partneri fondu podcenili ťažkosti pri vybavovaní licencií.

Nákupné ceny potravinárskych obilnín sa priblížili k úrovni roka 1997

Nákupné ceny potravinárskych obilnín mali počas celého roka stúpajúci trend, pričom rástli pomalšie ako nákupné ceny krmných obilnín, čo oplyvnili vyššie očakávané ceny krmných obilnín zo zahraničia (*dovozy cez ŠFTR SR*). Medziročný nárast priemernej nákupnej ceny potravinárskej raže bol iba 3,4 % a pri potra-

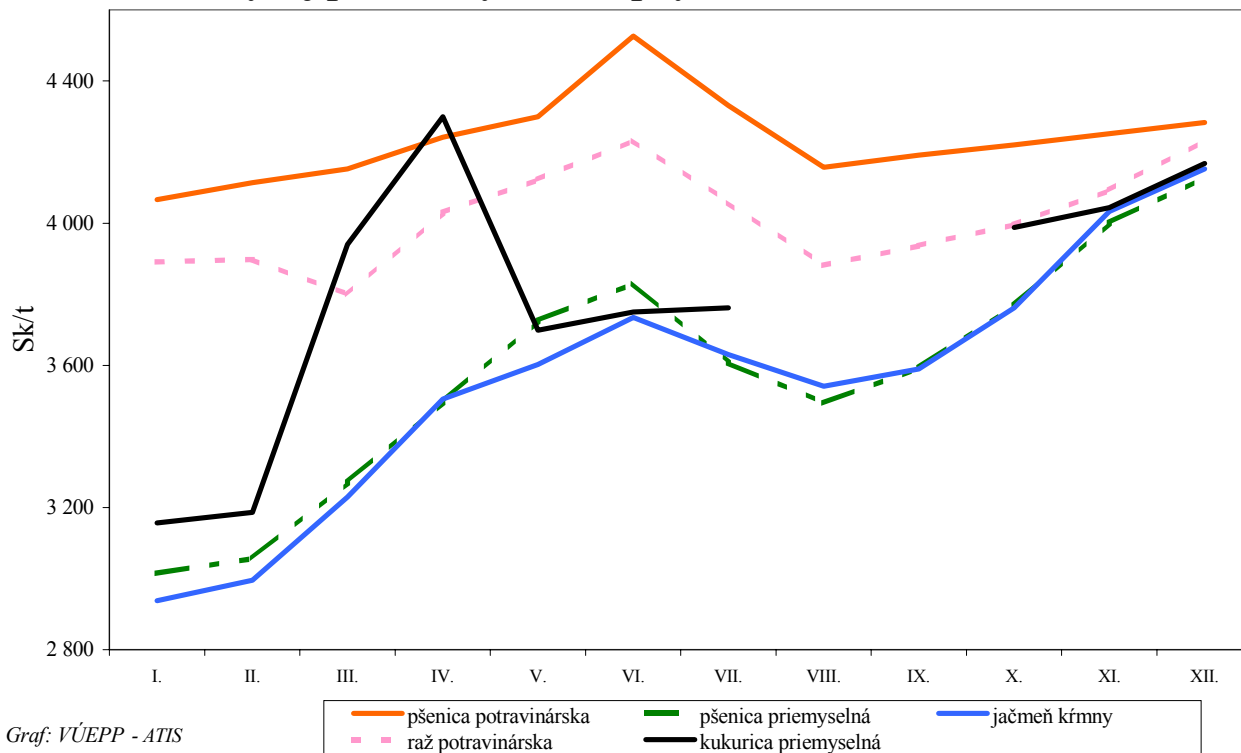
nárskej pšenici 4,7 %. Nedostatok potravinárskej pšenice tesne pred žatvou roku 2000 spôsobil, že maximálna cena dočasne dosahovala hodnotu až 5 300 Sk/t. Cenové rozpätie minimálnej a maximálnej ceny pri potravinárskej raži bolo od 3 600 - 4 500 Sk/t a pri potravinárskej pšenici od 3 600 - 5 300 Sk/t.

Rapidný nárast nákupných cien krmných obilnín

Už z prvých odhadov úrody roka 2000 bolo zrejmé, že dopyt po krmných obilninách výrazne prevýši ponuku, čo sa odrazilo na ich cenách. Priemerné nákupné ceny krmných obilnín medziročne stúpili od 27,5 do 29,4 %. Vyšší nárast sme zaznamenali pri jačmeni ako pri pšenici. Priemerná cena v roku 2000 sa zvýšila pri krmnej pšenici na 3 583 Sk/t a pri krmnom jačmeni na 3 560 Sk/t. Rozpätie medzi minimálnou a maximálnou cenou jačmeňa sa pohybovalo od 2 600 Sk/t (január) do 4 300 Sk/t (december).

Najdynamickejší nárast nákupných cien sme zaznamenali pri kukurici v mesiacoch marec až máj, kedy sa vyviezlo 106 tis. ton kukurice, resp. až 84,2 % z celkového vývozu v jednotkovej hodnote 3 837 Sk/t. V máji sa exportovala táto komodita v priemere až za 5 110 Sk/t. V dôsledku nepriaznivých klimatických vplyvov na novú úrodu sa zastavil vývoz kukurice, čo sa prejavilo na znížení jej ceny. Priemerná cena priemyselnej kukurice v roku 2000 stúpla na 3 799 Sk/t (nárast až o 29,4 %).

Vývoj priemerných nákupných cien obilnín v roku 2000

Graf: VÚEPP - ATIS

Zdroj: ATIS

Priemerné nákupné ceny obilnín od producentov v rokoch 1997 - 2000

	1997	1998	1999	2000	2000/1997	2000/1998	2000/1999
Komodita	v Sk/t				Vývoj v %		
Potravinárska pšenica	4 331	4 144	4 044	4 236	-2,2	2,2	4,7
Krmná pšenica	4 003	3 027	2 811	3 583	-10,5	18,4	27,5
Krmný jačmeň	3 988	3 034	2 765	3 560	-10,7	17,3	28,8
Potravinárska raž	3 779	3 928	3 882	4 014	6,2	2,2	3,4
Priemyselná kukurica	4 141	3 111	2 935	3 799	-8,3	22,1	29,4

Zdroj: ATIS

Zahraničný obchod s obilninami a kukuricou

Po predchádzajúcich dvoch rokoch, v ktorých Slovensko v obchodovaní s obilninami dosahovalo aktívne saldo, v roku 2000 malo znovu zápornú hodnotu (-6,6 tis. t). Na zhoršení zahranično-obchodnej bilancie hustosiatych obilnín spolu o 394 tis. ton sa najvýraznejšie podieľal jačmeň, ktorého dovoz stúpil o 129 tis. ton. Výrazný podiel na zhoršení výsledku zahraničného obchodu mal taktiež pokles exportu pšenice (-81 tis. t) a kukurice (-43 tis. t).

V roku 2000 sa do SR doviezlo 134 tis. ton jačmeňa, 21 tis. ton pšenice, 8 tis. ton raže, 9 tis. ton kukurice ostatnej a 3 tis. ton osiva kukurice. Napriek tomu, že pri pšenici sme dosiahli kladné saldo, oproti roku 1999 pokleslo o 96,8 %, pri osive kukurice sa kladné saldo znížilo o 43,1 % a pri ostatnej kukurici o 30,5 %. Za posledný mesiac import predstavoval 58 924 ton jačmeňa (43,7 % z celkového dovozu v roku 2000), za jednotkovú hodnotu 6 978 Sk/t. Za rovnaké obdobie sa doviezlo 11 192 ton pšenice (51,2 % z dovozu roka 2000) v jednotkovej hodnote 4 724 Sk/t.

Obilniny sa na Slovensko koncom roka dovážali z ČR, Maďarska, Nemecka a z Ukrajiny. Začiatkom roka sme obilniny do tých istých krajín vyviezli. Najväčšie množstvá osiva kukurice sme doviezli z Francúzska a Rakúska. Obilné vývozy sa (s výnimkou pšenice) až do februára realizovali na základe automatických licencií napriek tomu, že už po minuloročnej žatve bolo zrejmé, že produkcia obilnín bola medziročne nižšia o 600 tis. ton.

V druhej polovici roka sa prejavil nedostatok obilnín, ktorý sa riešil dovozom a pôžičkou 80 tis. ton krmných obilnín zo ŠHR. Deficit obilnín v druhom polroku riešil ŠFTR SR, ktorý počítal v závere roka 2000 s dovozom jednej tretiny obilnín z celoročného objemu dovozu. Tohtoročné katastrofálne suchu situáciu vyhrótilo a problém sa riešil dovozmi drahších obilnín zo zahraničia. Napriek týmto skutočnostiam sa v mesiacoch júl - október vyviezlo 17 tis. ton obilnín a s platnosťou do konca roka boli vydané licencie na export 10 tis. ton kukurice.

Očakávaný vývoj v roku 2001

Teplé zimné počasie zatiaľ vegetáciu obilnín neovplyvnilo, hoci riziko neplánovaného vývoja porastov pretrváva. V prípade priaznivého vývoja počasia možno v SR počítať s úrodou pšenice na úrovni 1,6 -1,7 mil. ton, čo by pokrylo domácu spotrebu a umožnilo aj vývoz. Poľnohospodári zasiali na jeseň ozimnú pšenicu na ploche 397 tis. ha, ozimný jačmeň na 19 tis. ha a raž na 35 tis. ha, čo je o 1,4 %, 93,2 %, resp. až o 104,2 % viac ako sa predpokladalo. Ďalších 30 tis. ha pšenice a 250 - 260 tis. ha jačmeňa zasejú na jar.

Dovoz obilnín s nulovým clom bude pokračovať do 31. mája roku 2001 v množstve 100 tis. t pšenice, 200 tis. t jačmeňa a 82 tis. t kukurice. Osobitný systém úverovania, ktorý poľnohospodári požadujú dlhé roky, schválila vláda až v polovici decembra. Už v roku 2001 by mal fungovať ako systém bonifikácie úrokov komerčných úverov, ktoré banky poskytnú poľnohospodárom.

Hovädzí dobytok a hovädzie mäso

Počet ks hovädzieho dobytku (HD) v SR mal aj v minulom roku klesajúcu tendenciu. Ku koncu decembra sme evidovali 646,1 tis. ks, čo je o 2,9 % menej ako koncom roka 1999. Z celkového počtu HD na konci roku 2000 bolo 271,1 tis. ks kráv, t. j. o 1,1 % menej ako v rovnakom období roku 1999. Pozitívne je, že tempo poklesu počtu kusov HD sa v porovnaní s rokom 1999 spomalilo takmer o 50 %.

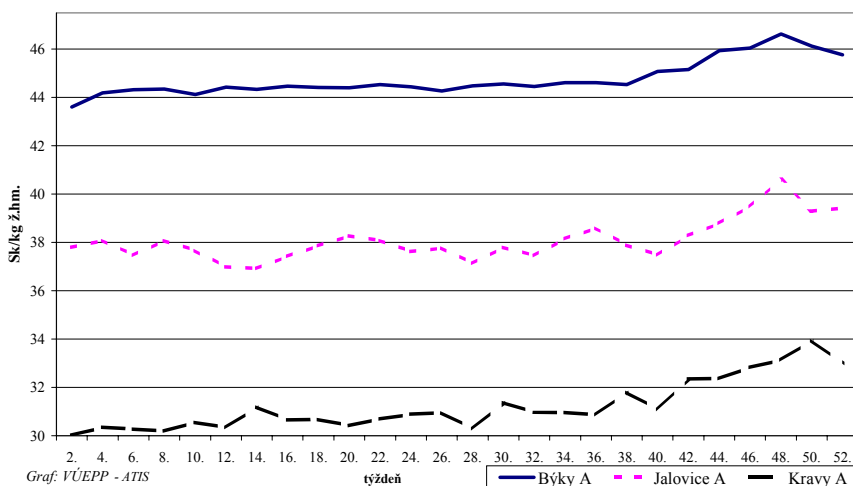
Slovenský trh s hovädzím dobytkom bol takmer počas celého roka mierne deficitný. Dopyt po jatočnom dobytku bol v 1. polroku v relatívnej rovnováhe s ponukou, ale už koncom 3. štvrťroku začala ponuka klesať, čo sa odzrkadlilo na vývoji nákupných cien vo všetkých kategóriách jatočného dobytku. Tu sa prejavila snaha chovateľov mať čo najvyšší počet kusov dobytku ku koncoročnému sčíta-

niu zvierat. Ani informácie o BSE, ktoré sa v masmédiách častejšie objavovali už od druhej polovice októbra 2000, nemali vplyv na cenový vývoj. Naopak, producenti v 4. štvrťroku dosiahli nákupnú cenu jatočných býkov tr. A v priemere za Slovensko vyššiu, ako bola vyhlásená minimálna cena na rok 2001.

Trend vývoja cien bol podobný pri býkoch, jaloviciach a kravách. V porovnaní s rokom 1999 stúpila priemerná nákupná cena pri býkoch tr. A o 3,7 % a dosiahla 44,84 Sk/kg živej hmotnosti. Priemerná nákupná cena jalovic tr. A v roku 2000 bola 38,15 Sk/kg živej hmotnosti (+ 2,6 %) a pri kravách tr. A vzrástla priemerná nákupná cena na 31,28 Sk/kg živej hmotnosti, t. j. o 3,6 %.

Na rozdiel od nákupných cien hovädzieho dobytku odbytové ceny výsekového mäsa sa začali zvyšovať už začiatkom druhého polroka. V podstate kopírovali rast odbytových cien bravčového mäsa a zároveň tlmili začínajúci deficit medzi ponukou a dopytom. Odbytová cena v porovnaní s rokom 1999 stúpila v priemere približne o 5 %, pričom priemerná odbytová cena hovädzej sviečkovej bola vyššia až o 16,1 %.

Vývoj nákupných cien jatočného HD v roku 2000

Prehľad vývoja priemerných odbytových cien hovädzieho mäsa

Názov produktu	Priemerná odbytová cena			Vývoj	
	1998	1999	2000	99/98	00/99
		Sk/kg		v %	
H 1/2 predná	77,41	81,89	84,47	5,8	3,1
H 1/2 zadná	90,91	94,38	95,85	3,8	1,6
Hovädzie predné s kosťou	70,42	72,05	73,97	2,3	2,7
Hovädzie plece s kosťou	85,71	87,85	91,80	2,5	4,5
Hovädzie predné bez kosti nožina	101,35	112,79	121,29	11,3	7,5
Hovädzie zadné zo stehna bez kosti	139,07	146,87	154,34	5,6	5,1
Hovädzie nízka roštenka bez kosti	144,31	151,22	160,43	4,8	6,1
Hovädzie sviečková	258,64	276,24	320,82	6,8	16,1
Hovädzie stehno s kosťou (palica)	104,52	110,33	114,53	5,6	3,8

Zdroj: VÚEPP - ATIS

Zahraničný obchod

Dovoz živého HD klesol na 151 t, čo je o 121 t menej ako v roku 1999. Takmer jedna tretina dovozu živých zvierat pochádzala z ČR. Export živého dobytká v roku 2000 sa v porovnaní s rokom 1999 znížil iba nepatrne. Spolu sa vyviezlo 6 223 t hovädzieho dobytká, čo je o 316 t menej ako vlani. Ak však pripočítame k exportu aj vývoz hovädzieho mäsa, tak v prepočte na mäso sa vývoz v porovnaní s rokom 1999 takmer nezmenil (+39 t; + 3 mil. Sk). Najvýznamnejšími obchodnými partnermi boli Taliansko, kam smerovalo 50 % živého dobytká a Chorvátsko s 29 % podielom na celkovom exporte. Do Českej republiky sa vy-

viezlo iba 10 % z celkového množstva hovädzieho dobytká.

Dovozy v roku 2000 sa uskutočňovali najmä v mäse. Hovädzieho mäsa sa doviezlo 2 838 t (vrátane živého HD prepočítaného na mäso), čo je o 323 t menej ako v roku 1999. Zníženie importu najvýznamnejšie ovplyvnilo saldo zahraničného obchodu s HD a hovädzím mäsom. Najväčší objem dovozu živých zvierat sa realizoval z ČR a Rakúska. Hovädzieho mäsa sa doviezlo 914 t z ČR, 706 t z Poľska, 640 t z Talianska, 447 t z Nemecka a zvyšok z Rakúska a Holandska.

Porovnanie zahraničného obchodu s hovädzím dobytkom a mäsom

	Vývoz		Dovoz		Saldo	
	t	tis. Sk	t	tis. Sk	t	tis. Sk
1999	4 068	383 914	3 161	170 221	907	213 693
2000*	4 107	386 880	2 838	11 807	1 269	375 073
<i>rozdiel</i>	39	2 966	-323	-158 414	362	161 381

Zdroj: CR SR, vlastný prepočet VÚEPP- ATIS

*údaj nie je definitívny

Očakávaný vývoj v roku 2001

Kríza na trhu s HD spôsobená chorobou BSE sa na slovenskom trhu v minulom roku takmer vôbec neprejavila, a tak štát nemusel robiť žiadne intervenčné opatrenia. V roku 2001 odbytová kríza spôsobená druhou vlnou BSE v západnej Európe si pravdepodobne vyžiada intervenčný zásah aj na Slovensku, hoci sa považuje za krajinu bez výskytu BSE. Spotreba hovädzieho mäsa na obyvateľa v roku 2001 pravdepodobne klesne o 25 až 30 %, na čom sa bude podieľať nielen kríza BSE, ale aj nízka kúpyschopnosť obyvateľstva. V prípade, že sa urýchlene začnú vykonávať plánované testy na BSE a z potravinového reťazca sa vylúči skupina rizikových tkanív, je predpoklad, že v 2. polroku sa začne zvyšovať dôvera spotrebiteľov v kvalitu domácej produkcie. Očakávaný prebytok hovädzieho dobytká a mäsa by mal zlepšiť aktívne saldo zahraničného obchodu s touto komoditou.

Nákupnú cenu jatočných býkov bude ovplyvňovať skutočnosť, že platí plošná minimálna nákupná cena pre triedy E a U 46 Sk/kg živej hmotnosti. Nákupná cena býkov klesne najmä v nižších triedach. V 1. polroku nebudú pravdepodobne všetky podniky dodržiavať vyhlásenú minimálnu cenu. S jej oživením sa dá uvažovať až v druhej polovici roku 2001.

Počet bitúnkov oprávnených porážať hovädzí dobytok sa na základe uplatnenia prísnych veterinárnych opatrení výrazne zredukuje.

Obavy z prebytku hovädzieho mäsa v EÚ sa pod vplyvom opatrení na vylúčenie netestovaných zvierat na BSE starších ako 30 mesiacov z potravinového reťazca značne znižujú. Ponuka hovädzieho mäsa na trhu sa tak zníži približne o tretinu. Napriek tomu nemožno predpokladať oživenie ceny jatočných zvierat v EÚ.

Jatočné ošípané

Podobne ako pri hovädzom dobytku, aj pri ošípaných pokračoval pokles počtu zvierat. K 30.12.2000 klesol počet ošípaných na 1,49 mil. ks. V porovnaní s rokom 1999 je to o 4,7 % menej, čo do značnej miery ovplyvnila aj nízka úroda kŕmnych obilnín a ich vysoká cena. Ročnú kvótu na produkciu ošípaných splnili producenti iba na 77,4 %. Ukázalo sa, že potreba dovozu bravčového mäsa je opodstatnená.

Pri cene začína byť dôležitá aj kvalita

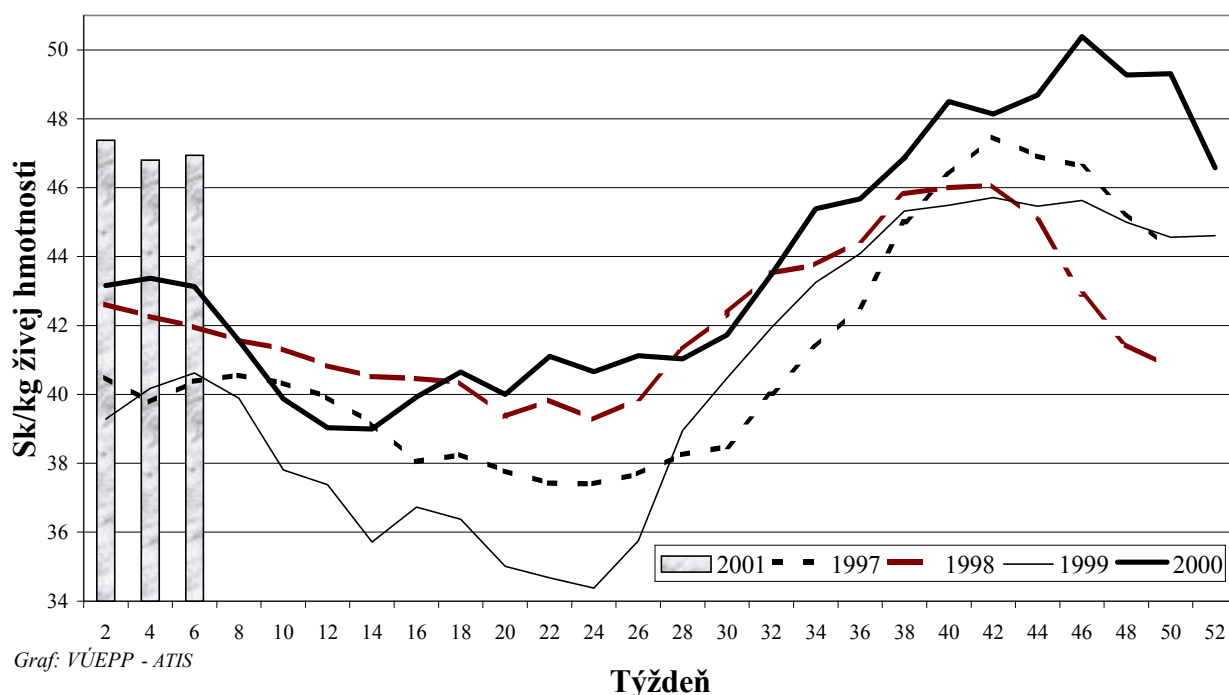
Cenový vývoj počas roka sa neodlišoval od svojho dlhoročného stereotypu. Nákupné ceny na trhu s jatočnými ošípanými boli pod výrazným vplyvom vyhlásenej minimálnej nákupnej ceny platnej pre I. akostnú triedu (nákup podľa normy STN) resp. triedy S, E a U pri nákupe podľa klasifikácie SEUROP. Kvalitatívne ohodnotenie chovateľských výsledkov je však objektívne iba pri vyrovnanej ponuke a dopyte na trhu. Zo zmluvných vzťahov, pri ktorých sa uplatňoval nákup podľa klasifikácie SEUROP najviac vyťažili chovatelia, ktorí mali viac ako 80 % zvierat zatriedených v prvých troch kategóriách. Majú tiež lepšiu „vyjednávaciu“ pozíciu pri uzatváraní dlhodobých zmlúv. Ostatní mali pri speňažovaní problémy a vo väčšine prípadov utržili za dodané zvieratá v priemere cenu, aká bola momentálne na trhu. Dôkazom toho je, že vo vývoji cien nebol veľký rozdiel medzi nákupom ošípaných podľa STN I. tr.

a priemernou nákupnou cenou pri nákupe podľa klasifikácie SEUROP (S-P spolu). V 4. štvrtroku, keď bol výrazný nedostatok ošípaných, sa zatriedovalo iba formálne. V nákupnej cene nebol výrazný rozdiel medzi jednotlivými triedami, pričom pri ošípaných I. tr. (klasifikácia podľa STN bez dlhodobých zmlúv) sa dostala nad úroveň tr. E. Priemerná nákupná cena jatočných ošípaných v I. tr. stúpala v porovnaní s rokom 1999 o 8,2 % a dosiahla 44,40 Sk/kg živej hmotnosti.

Nedostatok ošípaných na trhu v 2. polroku sa riešil dovozom. Vzhľadom na to, že situácia v ČR bola podobná ako na Slovensku, spracovatelia hľadali zdroje bravčového mäsa najmä z krajín EÚ a Maďarska. Po vyčerpaní kvóty dovozu s nulovým clom v rámci dohody s EÚ schválila vláda návrh na dovoz ďalších 4 000 t bravčového mäsa s nulovým clom.

Vývoj nákupnej ceny jatočných ošípaných I. tr.

za obdobie 1997 - 2001

Zahraničný obchod

Dovoz živých ošípaných výrazne klesol. Doviezlo sa 2 879 ton, čo bolo o 51,6 % menej ako v roku 1999. Najväčší podiel na dovoze mal obchod s Českou republikou, odkiaľ sa doviezlo 2 208 t (73,2 %). Import z Maďarska bol 668 t (26,7 %). Dovoz z ostatných krajín ako Rakúsko, Anglicko a Francúzsko bol zanedbateľný, z týchto krajín sa dovážali najmä plemenné ošípané.

Živé ošípané sa nevyvážali, a tak celý dovoz v hodnote 127 mil. Sk možno pripísať na vrub záporného salda zahraničného obchodu.

Dovoz bravčového mäsa v porovnaní s rokom 1999 síce klesol o 740 t, ale v dôsledku vyššej ceny vzrástla hodnota dovozu o 231 mil. Sk (+43,7 %). Vyviezlo sa iba 20 t bravčového mäsa v hodnote 0,8 mil. Sk. Podobne ako pri živých ošípaných takmer celá hodnota dovozu bravčového mäsa sa rovnala zápornému saldu, čo vo finančnom vyjadrení predstavovalo 760 mil. Sk. Pri komodite, ako sú ošípané a bravčové mäso by nemal byť problém zabezpečiť dostatočnú domácu produkciu, a znížiť tak celkové saldo zahraničného obchodu s agrokomoditami.

Očakávaný vývoj v roku 2001

Dlhodobý trend v znižovaní počtu hospodárskych zvierat, vysoká cena krmných obilnín a kríza z BSE sú predpoklady na to, aby sa nákupná cena ošípaných držala dlhodobo na vysokej úrovni.

Väčší a strední spracovatelia si budú musieť udržať dlhodobých dodávateľov, ktorí dosahujú stabilne dobrú kvalitu jatočných zvierat. V dôsledku vysokej ceny krmných obilnín sa dá očakávať vyšší nárast priemernej nákupnej ceny ošípaných ako v roku 2000. Dopyt bude limitovaný zníženou kúpyschopnosťou spotrebiteľov v dôsledku výrazného zvýšenia životných nákladov.

V dôsledku krízy BSE sa pohybuje cena v EÚ relatívne na vysokej úrovni a jej pokles sa očakáva až koncom 1. polroka. Vývoj na trhu bude ovplyvňovať aj environmentálna politika. V jej dôsledku bude klesať počet ošípaných v krajinách s vysokou koncentráciou živočíšnej výroby. Z hľadiska dlhodobého vývoja je to do istej miery možnosť pre našich chovateľov, pretože zaťaženosť na 1 ha pôdy je nižšia ako v EÚ.

Vydavateľ : VÚEPP – ATIS, Trenčianska 55, 824 80 Bratislava

Redakcia: Ing. Ladislav Hána, Telef.: **07 / 58 243 263**, fax: 07 / 5341 81 51, e-mail: atis@vuepp.sk

©VÚEPP-ATIS

Všetky trhové informácie sú spracované s najväčšou starostlivosťou. Rozmnožovanie a využívanie informácií je možné len po písomnej dohode s ATIS.

Informácie obsiahnuté v tomto materiáli sa zakladajú na informačných zdrojoch, o ktorých sme presvedčení, že sú hodnoverné. VÚEPP - ATIS nezodpovedá za správnosť a úplnosť uvádzaných informácií, ako aj nezodpovedá za žiadne škody vzniknuté na základe využívania informácií obsiahnutých v tomto materiáli.

Spracovanie jednotlivých častí - zodpovední komoditní manažéri ATIS:

Obilniny a zemiaky – Ing. Anna Omelková Tel.: **07/58243 264**, fax: 07/53 417 419, e-mail: omelkova@vuepp.sk

Jatočné zvieratá a mäso – Ing. Ladislav Hána, .Tel.: **07 / 58 243 263**, fax: 07 / 53 418 151, e-mail: atis@vuepp.sk

Hydina a vajcia – RNDr. Marta Vašková, CSc., **07/58 243 352**, fax: 07/53 418 147, e-mail: vaskova@vuepp.sk

Mlieko a mliečne výrobky – Ing. Katarína Pracharová, Tel.: **07/58 243 351**, fax: 07/53 418 147, e-mail: prachar@vuepp.sk

Ovocie – Ing. Viera Konečná, Tel.: **07/58 243 258**, fax: 07/ 53 417 870, e-mail: konecna@vuepp.sk

Zelenina – Ing. Daniela Kučová, Tel.: **07/58 243 350**, fax: 07/ 53 417 870, e-mail: kucova@vuepp.sk

Trh s mliekom a mliečnymi výrobkami

V roku 2000 bola kvóta nákupu surového kravského mlieka pre Slovensko 930 mil. l. Kvóta sa splnila len na 97,1 %, napriek veľmi dobrému dopytu po surovine. Príčinou je pokračujúci, hoci miernejší pokles počtu dojníc, ktorý sa v porovnaní s rokom 1999 znížil o 6 %. Nárast priemernej dojnosti 5,4 % oproti roku 1999 nestačil kompenzovať pokles počtu dojníc.

Plnenie kvót surového kravského mlieka v rokoch 1998 – 2000 v tis. l

Rok	1998	1999	2000	Rozdiel
Kvóta	900 000	943 167	930 000	-13 167
Skutočnosť	911 061	899 970	903 024	3 054
% plnenia	101,2	95,4	97,1	1,7

Zdroj: SPPK

Vývoj nákupných cien mlieka

V roku 2000 platila pevná cena za 1. triedu kvality surového kravského mlieka 8,45 Sk/l, čo bolo o 0,70 Sk/l (9 %) viac oproti roku 1999 (7,75 Sk/l).

Priemerná nákupná cena surového kravského mlieka mala v roku 2000 hodnotu 7,79 Sk/l, čo predstavuje v porovnaní s rokom 1999 (6,97 Sk/l) nárast 11,8 %. Maximálnu hodnotu (8,08 Sk/l) priemernej nákupnej ceny sme zaznamenali vo februári. Na jej zvýšení sa okrem vyššej pevnej ceny (8,45 Sk/l) najviac po-

dieľalo zvýšenie cenovej úrovne neštandardného mlieka. Zrušenie kvalitatívnych tried mlieka 2. a 3., ktoré platili v roku 1999, ale aj zvýšený dopyt po mlieku spôsobili prudký nárast priemernej hodnoty nákupnej ceny neštandardného mlieka (až o 78,4 %).

V menšej miere medziročne stúpili priemerné nákupné ceny v ostatných kvalitatívnych triedach: v Q. triede o 6,7 % a 1. triede o 7,6 %.

Vývoj nákupnej ceny surového kravského mlieka

v Sk/l

Trieda	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø2000	2000/99 %
Q.	8,82	8,53	8,68	8,41	8,32	8,04	8,57	8,43	8,69	8,71	8,77	8,75	8,56	6,7
I.	8,47	8,52	8,48	8,56	8,13	8,07	8,41	8,27	8,39	8,52	8,41	8,75	8,41	7,6
Neštand.	5,88	7,19	6,19	6,73	6,72	6,98	5,77	5,95	6,06	6,75	6,05	6,37	6,39	78,4
Priemer	7,72	8,08	7,79	7,90	7,72	7,69	7,58	7,55	7,71	7,99	7,74	7,96	7,79	11,8

Zdroj: ATIS

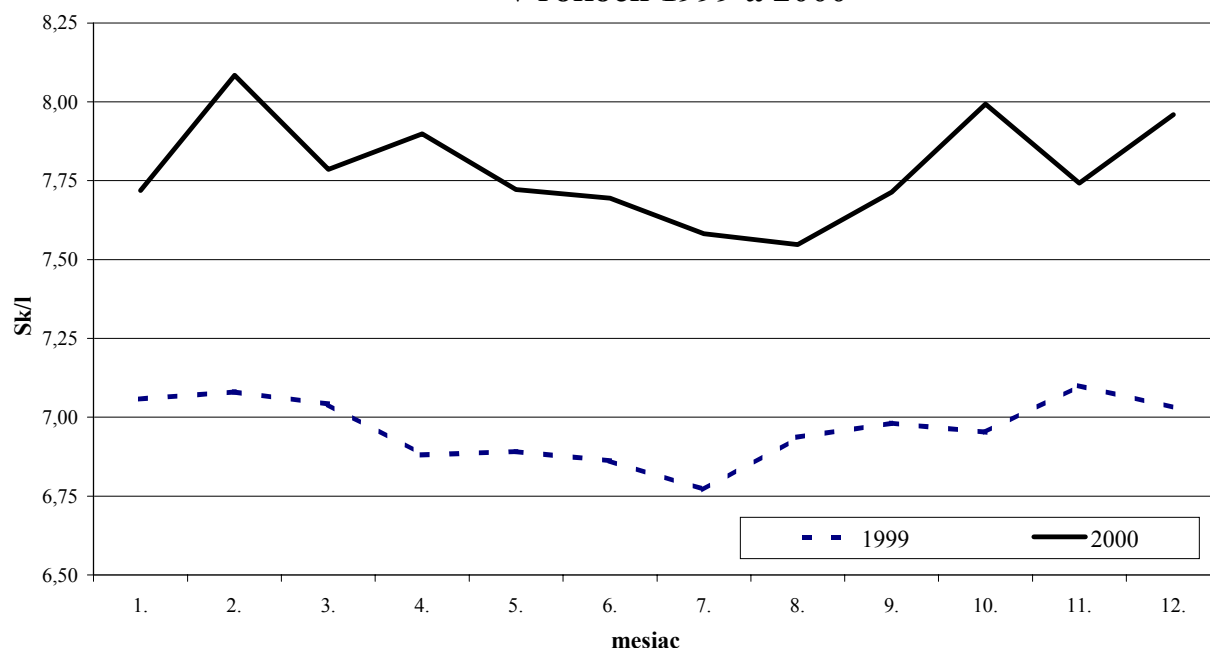
Vývoj priemernej nákupnej ceny surového kravského mlieka

v Sk/l

Trieda	Cena				Vývoj v %			
	1997	1998	1999	2000	1998/97	1999/98	2000/99	2000/97
Q.	7,72	8,11	8,02	8,56	5,05	-1,11	6,7	10,9
I.	7,31	7,87	7,82	8,41	7,66	-0,64	7,6	15,0
Neštandard	3,14	3,22	3,58	6,39	2,55	11,0	78,4	103,5
Priemer	6,70	7,12	6,97	7,79	6,27	-2,1	11,8	16,3

Zdroj: ATIS

Priemerná nákupná cena surového kravského mlieka v rokoch 1999 a 2000

Vývoj odbytových cien

Nedostatok suroviny, ako aj nadpriemerný nárast dopytu po sušenom mlieku boli hlavnou príčinou rastu odbytových cien. Priemerný medziročný nárast pri mlieku a vybraných mliečnych výrobkoch bol 10,9 %.

Mlieko: Výrazne sa zvýšili priemerné odbytové ceny konzumného mlieka (priemerný nárast 11,7 %), z toho odbytová cena polotučného trvanlivého mlieka až o 13,8 %.

Jogurty a smotany: V skupine kyslomliečnych výrobkov sa priemerná odbytová cena zvýšila o 13,5 %. Prudký vzostup zaznamenali odbytové ceny bieleho jogurtu s obsahom tuku do 45 g/l (20,4 %), sladkej 33 % a kyslej 16 % smotany (16,6 a 15,3 %).

Maslo: V roku 2000 mala najstabilnejší priebeh odbytová cena masla, ktorá stúpala o 2,2 %.

Syry a tvarohy: Najvýraznejší medziročný nárast zaznamenala odbytová cena zimnej bryndze v 250-g balení (o 16,7 %). Podstatne sa zvýšila (13,3 %) aj priemerná odbytová cena moravského bochníka.

Sušené mlieko: V porovnaní s rokom 1999 bolo priemerné zvýšenie odbytovej ceny sušeného mlieka (18,2 %) najprudšie, pričom dynamickejšie vzrástla (20,7 %) odbytová cena sušeného odtučneného mlieka.

Priebeh trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami

Trh s mliekom a mliečnymi výrobkami mal v priebehu roka živý priebeh, najvyšší dopyt bol po sušenom a konzumnom mlieku na ďalšie spracovanie do nemliekarenských výrobkov. Výrazne vzrástla spotreba mlieka určené-

ho do výrobkov na export. Veľmi dobrý dopyt bol po prírodných a parených syroch. Odbyt masla, tvarohu a smotany bol kontinuálny. Dopyt po jogurtoch a kyslomliečnych nápojoch bol v priebehu roka kolísavý.

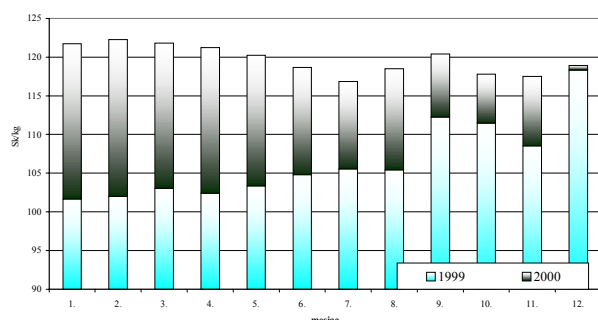
Odbytové ceny mlieka a mliečnych výrobkov v roku 2000 a 1999

v Sk/l (kg)

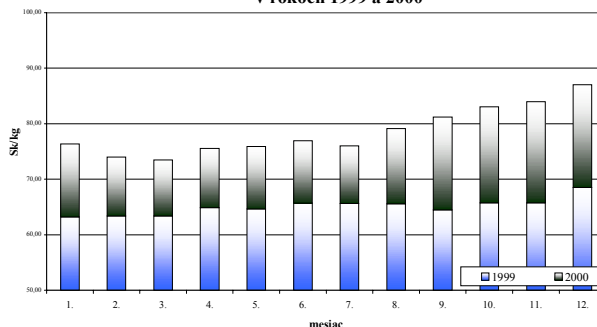
Výrobok	1999	2000	Rozdiel	2000/1999 vývoj %
Mlieko				
Mlieko polotučné v PE vreckách	10,50	11,75	1,25	11,9
Mlieko 5-dňové polotučné	11,57	12,67	1,10	9,5
Mlieko trvanlivé polotučné	14,44	16,43	1,99	13,8
Kyslomliečne výrobky				
Smotana 16 % kyslá	38,37	44,22	5,85	15,3
Smotana 33 % sladká	54,43	63,46	9,03	16,6
Jogurt biely, do 45 g/l tuk	38,01	45,77	7,76	20,4
Jogurt ovocný, do 45 g/l tuk	47,30	48,15	0,85	1,8
Maslo				
Maslo 250 g. bal.	97,45	97,99	0,54	0,6
Maslo bloky	90,19	93,70	3,51	3,9
Syry a tvarohy				
Eidam 45 % t. v. s.	106,56	119,66	13,10	12,3
Moravský bochník 45 %	109,29	123,82	14,53	13,3
Tavené syry 45 % t. v. s.	104,24	114,87	10,63	10,2
Tvaroh 250 g, mäkký	61,64	62,18	0,54	0,9
Bryndza zimná bal. 250 g	100,58	117,41	16,83	16,7
Sušené mlieko				
Mlieko sušené odtučnené	65,07	78,55	13,48	20,7
Mlieko sušené plnotučné	76,27	88,26	11,99	15,7

Zdroj: ATIS

Vývoj odbytovej ceny 45 % eidamu v rokoch 1999 a 2000

Odbytová cena sušeného odtučneného mlieka v rokoch 1999 a 2000

Spotrebiteľské ceny

Zvýšenie odbytových cien sa odrazilo aj na spotrebiteľských cenách. Výrazne sa zvýšili pri polotučnom mlieku v PE vreckách (10,3 %), eidame (11 %), údenom oštiepku (12,3 %), ale aj ovocnom jogurte (7,4 %). Podstatne však vzrástli aj maloobchodné ceny tých výrobkov,

ktorých odbytové ceny sa výrazne nezmenili. Evidentné je to pri tvarohu (12 %) a čerstvom masle (6,4 %). Priemerný medziročný nárast spotrebiteľských cien vybraných mliečnych výrobkov bol 9,4 %.

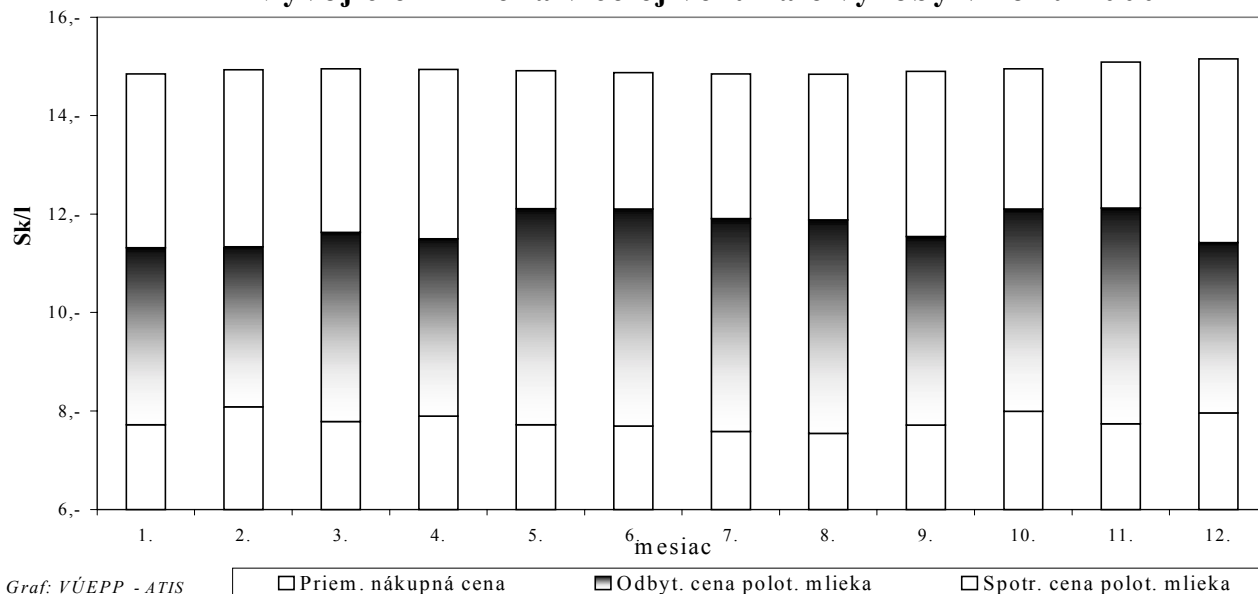
Spotrebiteľské ceny mlieka a mliečnych výrobkov v roku 2000 a 1999

Sk/l (kg)

Výrobok	1999	2000	Rozdiel	2000/99 vývoj v %
Pasterizované polotučné mlieko	13,54	14,94	1,40	10,3
Pasterizované plnotučné mlieko	14,98	15,95	0,97	6,5
Eidamská tehla	139,99	155,43	15,44	11,0
Oštiepok údený	165,52	185,8	20,28	12,3
Smotanový jogurt ovocný	53,12	57,06	3,94	7,4
Tvaroh tučný	70,94	79,44	8,50	12,0
Maslo čerstvé	116,32	123,82	7,50	6,4

Zdroj: ŠÚ SR, * priemerná cena je aritmetickým priemerom spotrebiteľských cien

Vývoj cien mlieka v celej vertikále výroby v roku 2000

Zahraničný obchod s mliekom a mliečnymi výrobkami v SR od 1. 1. –31. 12. 2000

Položka col. sadzobníka	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	t	v mil. Sk	t	mil. Sk	t	v mil. Sk
0401 Mlieko, smotana nezahustená, nesladená						
	4 376	81	29 995	338	25 619	257
0402 Mlieko, smotana zahustená alebo sladená						
	2 735	205	7 811	494	5 076	289
0403 Cmar, mlieko, smotana kyslá, jogurt, kefir						
	13 689	363	5 776	147	-7 913	-215
0404 Srvátka	854	22	5 714	1	4 860	-11
0405 Maslo a iné tuky z mlieka	475	42	2150	128	1 674	86
0406 Syry a tvaroh	5 513	482	10 973	975	5 460	494
Spolu	27 643	1 194	62 419	2 084	34 775	900

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR

V roku 2000 dosiahol zahraničný obchod s mliekom a mliečnymi výrobkami kladné saldo 900 mil. Sk, v porovnaní s rokom 1999 sa zvýšilo o 15,2 %. Podieľali sa na ňom vo finančnom vyjadrení 54,9 % syry a tvaroh, 32,2 % mlieko, smotana zahustená alebo sladená a 28,5 % mlieko, smotana nezahustená, nesladená. Hodnotu kladného salda znížili

v roku 2000 najmä dovozy kyslomliečnych výrobkov, ktorých sa doviezlo 13 689 t v hodnote 363 mil. Sk. Jogurty tvorili až 55,8 % finančnej hodnoty dovozu kyslomliečnych výrobkov.

Vývoz mlieka a mliečných výrobkov smeroval predovšetkým do krajín CEFTA (29,9 %) a do štátov Európskej únie (20,1 %).

Očakávaný vývoj v roku 2001

V roku 2001 nastala zmena typu regulovanej nákupnej ceny surového kravského mlieka z pevnej na minimálnu a zároveň sa zvýšila jej úroveň o 3 %. To bude mať za následok zvýšenie cien mliečných výrobkov v celej vertikále spracovania a odbytu. Okrem toho možno v súvislosti s pokračujúcim znižovaním počtu dojníc a rastom dopytu po mlieku predpokladať ďalšie zvýšenie cien vo vertikále výroby mlieka. Prispieje k tomu aj deregulácia cien energie a rast cien výrobných vstupov. Vplyv obchodných reťazcov však nedokáže dostatočne stlmiť narastajúce ceny mlieka a mliečných výrobkov.

Trh s hydinou

Produkcia hydínového mäsa klesla

V roku 2000 nastal obrat v produkcii hydínového mäsa a predaji jatočnej hydiny. Stúpajúci trend, ktorý nastúpil v roku 1994 sa prerušil. Produkcia sa znížila o 8,7 % a celkový predaj jatočnej hydiny v porovnaní s rokom 1999 klesol o 6,8 %. Znížil sa predaj jatočných kurčiat, sliepok a moriek, čo sa odrazilo na poklese celkovej ponuky hydínového mäsa (8,7 %).

Priemerné počty hydiny v SR v rokoch 1997 - 2000

Počty v tis. ks				Indexy		
1997	1998	1999	2000	98/97	99/98	00/99
14 222	14 868	15 128	14 309	104,5	101,8	94,6

Zdroj: Situačná a výhľadová správa VÚEPP nov. 2000,

Oživenie výroby vodnej hydiny sa nedarí

Ministerstvom schválená Konceptia chovu hydiny na Slovensku do roku 2002 predpokladala zvýšenie produkcie kačíc asi na 1000 ton ročne. V roku 2000 predaj kačíc síce stúpol takmer o 52 % na 527,5 t, z celkového predaja však tvoril len 0,6 %. Situácia v cho-

ve husí na Slovensku je kritická. Predaj husí z prvovýroby bol vyšší ako v roku 1999, ale stále je nízky. Oživenie výroby vodnej hydiny sa naďalej nedarí. Dopyt po vodnej hydine sa ako po minulé roky kryl importom.

Zvýšil sa podiel chladenej hydiny

Najväčší podiel z celkového predaja tvorili jatočné kurčatá (87,7 %). Trh bol celý rok dostatočne zásobený hydínovým mäsom. Na trhu sa zvýšil podiel chladenej hydiny a výrobkov z hydínového mäsa na úkor mrazených kurčiat. Dobrý odbyt mali kuracie stehná, prsia a rezne. Veľký dopyt bol po

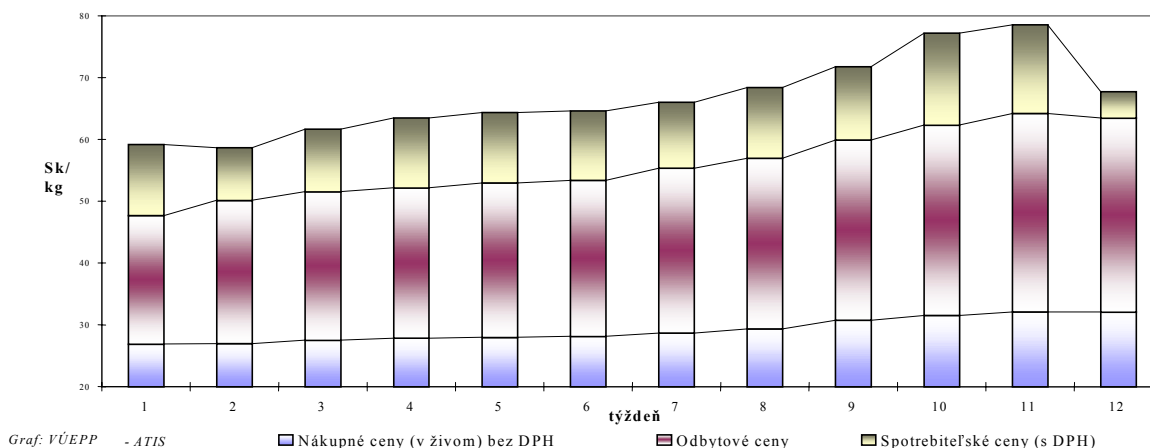
kuracej drobkovej zmesi. Ponuka sofistikovaných hydínových výrobkov, napríklad kurčiat s plnkou či zmesi na špagety, toasty alebo pizzu sa nestretla s patričnou odozvou, čo nesporne súvisí s klesajúcou kúpyschopnosťou obyvateľstva.

Po viac ako ročnom poklese zotavovanie nákupných cien

Priemerná nákupná cena v SR mala zo začiatku roka veľmi mierne stúpajúcu tendenciu a bola pod úrovňou minulého roka. Výraznejšie zotavenie nastúpilo až v druhej polovici roka, tempo rastu nákupnej ceny jatočných kurčiat sa takmer stonásobilo. Zatiaľ čo

v januári bola priemerná nákupná cena jatočných kurčiat na úrovni 26,88 Sk/kg ž. hm., do konca roka (december) sa vyšplhala na 32,07 Sk/kg. Priemerná nákupná cena jatočných kurčiat sa medziročne zvýšila o 0,97 Sk, t. j. o 3,5 %.

Vývoj cien kurčiat v celej vertikále výroby r. 2000

Graf: VÚEPP - ATIS

■ Nákupné ceny (v živom) bez DPH

■ Odbytové ceny

■ Spotrebiteľské ceny (s DPH)

Dynamickejší rast odbytových cien

Odbytové ceny kurčiat od spracovateľov rástli dynamickejšie (v priemere 1,7-krát) ako nákupné ceny. Tak, ako pri nákupnej, aj pri odbytovej cene sme zaznamenali výraznejšie upevnenie ceny v druhom polroku. V druhom štvrtroku odbytová cena mrazeného kurčťa s drobkami vzrástla oproti predchádzajúcemu kvartálu o 3,2 %, v treťom už o 5,7 % a štvrtom

o 7,8 %. Najnižšiu úroveň mala odbytová cena v januári 47,69 Sk/kg, v novembri už dosiahla hodnotu 64,19 Sk/kg. Medziročný nárast odbytovej ceny mrazeného kurčťa s drobkami bol 11,3 %. Odbytové ceny hydiny a hydínových výrobkov sledovaných v ATIS sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšili v priemere o 4,8 % (chladená o 5 %, mrazená

o 6,2 %, výrobky o 3,2 %). Z jednotlivých druhov delenej hydiny a drobov najviac stúpila odbytová cena kuracej drobkovej zmesi, a to až o 21 %. Výraznejšie ako celkový priemer všetkých sledovaných výrobkov vzrástla aj odbytová cena chladených kuracích krídel (o 5,6 %), mrazených (o 6,2 %), žalúdkov (o 6,2 %) a kuracej šunky (o 7,1 %). Naopak, pri kuracích rezňoch odbytová cena klesla v priemere o 3,8 %. Cenový vývoj zreteľne odráža kúpyschopnosť obyvateľstva. Zvýšený dopyt po výrobkoch nižších cenových relácií ceny upevnil, zatiaľ čo prevaha ponuky nad dopytom drahších hydínových výrobkov ceny oslabila.

Vývoj odbytových cien hydiny

	r. 1999 Sk/kg	2000 Sk/kg	Index 2000/1999
<i>Chladená hydina</i>			
Kurča pitvané bez drob.chlad.1. ak.	52,51	57,03	108,61
Kuracie rezne chlad.	159,22	152,87	96,01
Kuracie prsia s kosťou chlad.	91,12	94,01	103,17
Kuracie stehná chlad.	75,99	77,85	102,45
Kuracie krídla chlad.	52,07	54,97	105,57
Kuracia drobk. zmes chlad.	26,13	31,56	120,78
Kuracie žalúdky chlad.	42,81	45,44	106,15
Kuracie srdcia chlad.	50,02	48,78	97,53
<i>Mrazená hydina</i>			
Kurča pitvané s drob. mraz. I. ak.	50,19	55,84	111,26
Kuracie rezne mraz.	155,91	150,25	96,37
Kuracie prsia s kosťou mraz.	90,96	94,64	104,05
Kuracie stehná mraz.	74,85	77,67	103,77
Kuracie krídla mraz.	51,01	54,18	106,21
Kuracia drobková zmes mrazená	27,16	32,89	121,10
Kuracie žalúdky mraz.	42,81	45,44	106,15
Kuracie srdcia mraz.	45,34	45,79	100,98
<i>Hydinové výrobky</i>			
Hydinová tlačienka	85,32	87,41	102,46
Jemné párky	61,54	63,44	103,09
Hydinový parizer	76,59	78,12	102,00
Bratislavská hydinová saláma	87,17	88,49	101,52
Kuracia šunka	133,16	142,56	107,06
Morčia šunka	141,60	140,53	99,24
Kuracie stehná údené	92,44	98,87	106,96
Morčacie prsia údené	190,00	195,41	102,85

Zdroj: ATIS

Takmer štyrikrát viac sme doviezli ako vyviezli

Saldo zahraničnej obchodnej bilancie s hydinou a hydínovým mäsom bolo pasívne vo výške 527,3 mil. Sk a medziročne sa zhoršilo o 243,6 mil. Sk. Vývoz tvoril len 3,6 % z dovozu. Jednoduché kurčatá sa na salde zahraničného obchodu s hydínovými produktmi podieľali 36 %, podiel živej hydiny nad 185 g

bol 8,4 % a najvyšší podiel malo hydinové mäso 55,6 %. Pri obchodovaní so živou hydinou boli našimi hlavnými partnermi ČR, Maďarsko, Francúzsko a Poľsko. Najviac hydinového mäsa sme vyviezli aj doviezli z Českej republiky a Maďarska.

Očakávaný vývoj v roku 2001

Na domácom trhu sa očakáva mierne zvýšenie (1,7 %) produkcie hydinového mäsa. V súvislosti s nižšou konzumáciou hovädzieho mäsa (hrozba BSE) možno predpokladať zvýšený dopyt po hydinovom mäse. Z hľadiska cenového vývoja sa predpokladá upevnenie cien v celej výrobnjej vertikále.

V štátoch EÚ prognózy poukazujú na mierny nárast ponuky kurčiat. Vývoj ale bude veľmi závisieť od toho, ako rýchlo a nakoľko sa zotaví produkcia hydiny v Taliansku. Z hľadiska ponuky môžu producenti a obchodníci s kurčatami počítať v roku 2001 so stabilnými až pevnnejšími cenami. Pri morkách nie je situácia taká prehľadná, pretože z Francúzska, najväčšieho producenta v EÚ, prichádzajú nejednotné hlásenia o budúcom vývoji produkcie.

Trh s vajcami

Pokles produkcie vajec

V porovnaní s rokom 1999 sa produkcia a predaj vajec znížili o 8,3 % a 11,2 %.

Domáci trh bol po celý rok dostatočne zásobený, i keď výrobcovia by predali, najmä

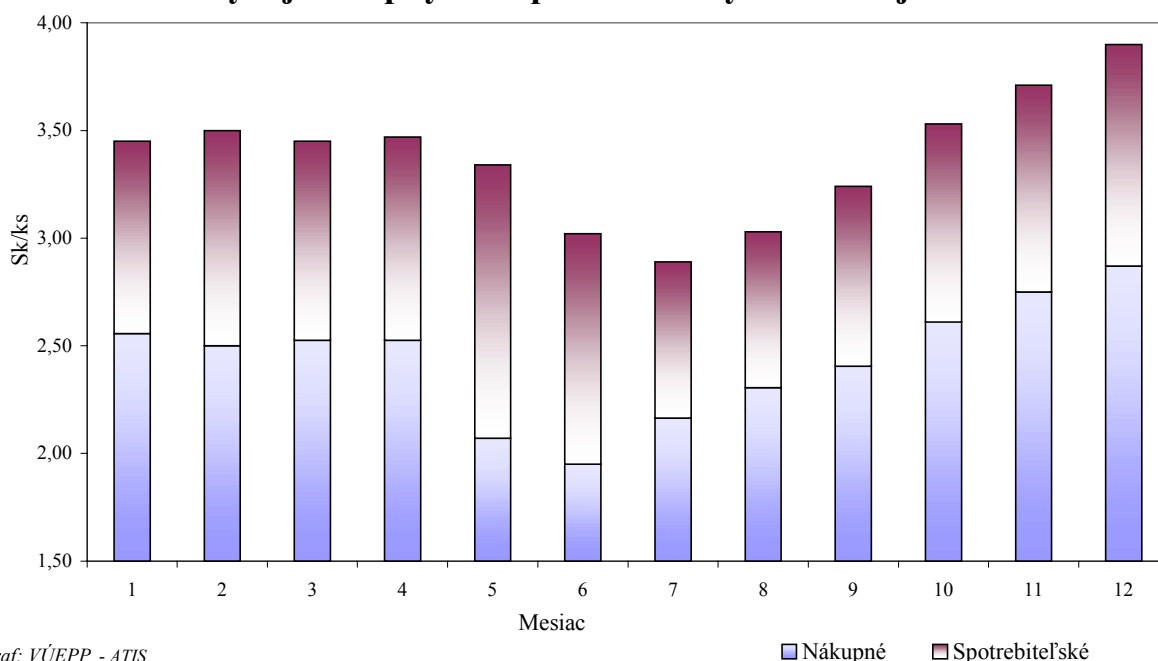
v druhom polroku aj viac vajec. V Taliansku vznikol dôsledkom klasického hydinového moru priestor pre importy škrupinových vajec a vaječných produktov z ostatných krajín.

Výrazne oživenie cien vajec

Nákupná cena vajec sa výrazne oživila a držala sa vysoko nad úrovňou predchádzajúcich rokov. V porovnaní s rokom 1999 bola priemerná nákupná cena netriedených vajec za SR 2,44 Sk/ks, t. j. vyššia o 35,5 %. Už v prvom štvrtroku 2000 sa nákupné ceny vajec výrazne upevnili (2,53 Sk/ks priemer za 1. Q). V druhom (2,18 Sk/ks) a treťom štvrtroku (2,19 Sk/ks) nákupná cena klesla, ale

v poslednom kvartáli sa opäť zotavila a dosiahla najvyššiu úroveň (2,74 Sk/ks). Výrobci predávali netriedené vajcia za najnižšiu cenu 1,95 Sk/ks v júni a najdrahšie v decembri za 2,87 Sk/ks. Spotrebitelia nakupovali najlacnejšie vajcia v júli a najviac zaplatili za 1 vajce v novembri 3,71 Sk/ks. Nárast i pokles spotrebiteľských cien sa oneskoroval za rastom a poklesom nákupných cien.

Vývoj nákupných a spotrebiteľských cien vajec

Graf: VÚEPP - ATIS

Vývoj indexov nákupných a spotrebiteľských cien vajec

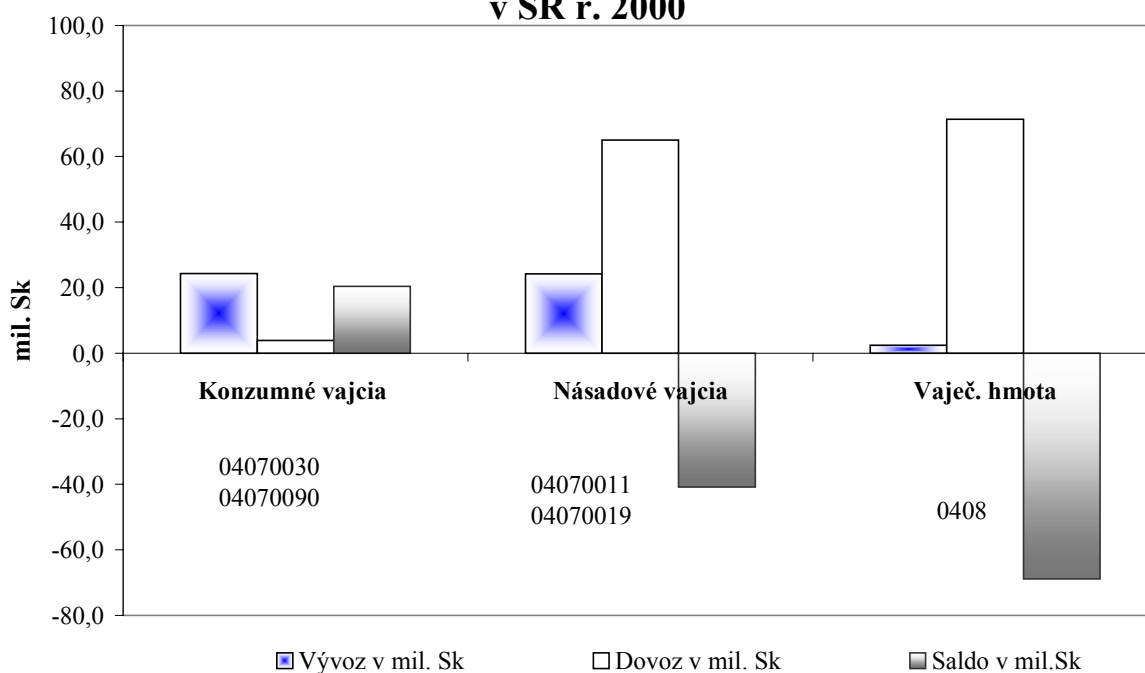
100=rovnaké obdobie minulého roka				
	Q I.	Q II.	Q III.	Q IV.
Nákupné ceny	138,65	138,54	139,27	129,31
Spotrebiteľské ceny	127,25	135,89	131,54	127,52

Zdroj: ATIS

Zahraničný obchod

V roku 2000 sme boli menej úspešní v obchodovaní s vajcami a vaječnými hmotami ako v roku 1999. Zintenzívnili sa obchod s násadovými vajcami, ktorých sme doviezli o 4,1 % viac. Celkové saldo obchodnej bilancie s násadovými vajcami bolo záporné vo výške -

40,8 mil. Sk. Znížilo sa aj kladné saldo zahraničného obchodu s konzumnými vajcami z 24 na 20 mil. Sk. Celkové negatívne saldo za všetky druhy vajec a vaječnej hmoty sa prehĺbilo z 51 mil. Sk v roku 1999 na -89,3 mil. Sk.

Zahraničný obchod s vajcami a vaječ. hmotou v SR r. 2000

Očakávaný vývoj v roku 2001

Na domácom trhu sa uvažuje s miernym rastom produkcie vajec (1,9 %), pričom prírastok produkcie by sa spracoval na finálne výrobky.

V priebehu roka 2001 sa v EÚ naďalej očakáva výrazný vzostup produkcie vajec. Navyše sa predpokladá, že situácia v Taliansku sa znormalizuje, pričom dovoz z ostatných krajín EÚ nebude potrebný. Pokiaľ sa naznačený vývoj udrží, môžu ceny vajec opäť padnúť.

Trh s ovocím

Produkcia ovocia v roku 2000 dosiahla 128,4 tis. ton, v porovnaní s rokom 1999 stúpila o 7,4 %. Z intenzívnych výsadiieb sa vyprodukovalo 32 tis. ton ovocia (+20,8 % ako v roku 1999). Počet stromov sa zvýšil o 0,1 % na 18,9 tis. ks. Celková výmera intenzívnych ovocných sádov predstavovala 6 794 ha, vysadilo sa 381,7 ha nových ovocných sádov, pričom sa zlikvidovalo 851 ha sádov.

Nepriaznivé poveternostné podmienky negatívne ovplyvnili úrodu niektorých druhov ovocia, najmä v nezavlažovaných sadoch. Tropické horúčavy a extrémne sucho zapríčinili aj ďalšie straty dôsledkom abnormálneho výskytu živočíšnych škodcov. Vysoké teploty spôsobili urýchlenie zberu letných druhov ovocia, pričom sa skrátilo aj obdobie dozrievania skorých až neskorých odrôd. Skoncentrovaná ponuka

ovocia od domácich producentov, extrémny dovoz ovocia v letných mesiacoch júl a august v objeme 23,1 tis. ton, ako aj nedostatok spracovateľských kapacít boli príčinou spomaleného odbytu. Ľadovec, ktorý aj v roku 2000 postihol niektoré lokality východného Slovenska sa podpísal pod straty na úrode jabĺk, broskýň a sliviek. Ovocie bolo mechanicky poškodené, vhodné najmä na spracovanie.

Ponuka vyššia ako dopyt

Produkcia jabĺk v roku 2000 bola 81,5 tis. t, v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšila o 19,3 %. V intenzívnych sadoch sa urodilo 33 % z celkovej úrody jabĺk, t. j. 26 963 t.

Ponuka jabĺk od producentov bola začiatkom roka 2000 nedostačujúca. Trh bol zásobný jablkami z dovozu. V období dozrievania letných a jesenných odrôd jabĺk sa na Slovensko doviezlo 6,2 tis. ton jabĺk, čo spôsobilo pokles odbytu u pestovateľov. Situácia sa zhor-

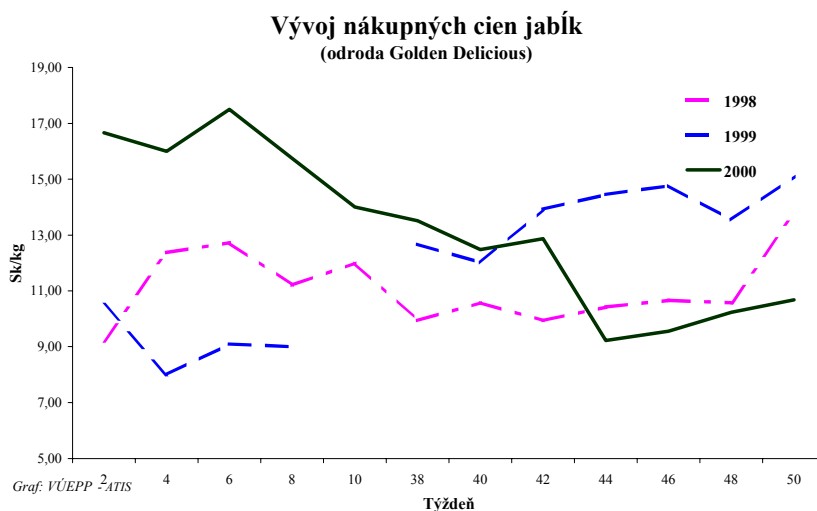
šila po zbere jabĺk v septembri, keď ponuka výrazne prevládala nad dopytom. Producenti s nevyhovujúcimi skladovacími kapacitami predávali jablká za nízke ceny, odbyt však aj napriek tomu viazol. Aktívnejší odbyt ku koncu roka mali členovia pestovateľsko-odbytového združenia SK FRUIT, ktorí sa usilujú upevniť svoju pozíciu na trhu plynulým zásobovaním hypermarketov.

Vyššia ponuka oslabila ceny

Priemerná nákupná cena **zimných jabĺk** s priemerom nad 70 mm sa v roku 2000 udržala na úrovni 15,42 Sk/kg. Nákupná cena jabĺk s priemerom od 65 do 70 mm medziročne oslabila len o 3,7 % na 13,31 Sk/kg, výrazný rozdiel sme však zaznamenali pri porovnaní cien jabĺk z úrody rokov 1999 a 2000. V prvom štvrtroku r. 2000 bola priemerná cena jabĺk 16,63 Sk/kg (o 37,5 % vyššia ako v rovnakom období roku 1999). Po zbere jabĺk v septembri 2000 poklesli ceny o tretinu (na úroveň 10,99 Sk/kg) v porovnaní s obdobím prvých troch mesiacov roku 2000 (-35,3 % ako v roku 1999).

Jablká na spracovanie. Ponuka bola výrazne vyššia

ako dopyt. Odbyt ku koncu roka vzhľadom na nedostatok spracovateľských kapacít stagnoval. Nákupné ceny sa pohybovali od 0,70 do 4,50 Sk/kg. Export priemyselných jabĺk v júli až decembri v objeme 1 264 ton v hodnote 2 849 tis. Sk zlepšil bilanciu zahraničného obchodu s jablkami.

Nepokrytý dopyt upevnil ceny

Hrušiek sa urodilo 8,8 tis. t (-4,4 % ako v roku 1999). Ponuka je stále nedostačujúca. Dopyt sa počas celého roka kryje dovozom. Priemerná nákupná cena bola v porovnaní s minulým rokom o 12,1 % vyššia, stúpila na úroveň 15,17 Sk/kg.

Produkcia **čerešní** bola o 23,4 % nižšia ako v roku 1999. Priemerná nákupná cena v dôsledku zvýšeného dopytu stúpila o 16,2 % na 22,17 Sk/kg. Čerešne na spracovanie sa predávali za priemernú cenu 19,- Sk/kg (+20,15 % ako v r. 1999). Produkcia **višní** klesla o 12,7 % na 1,6 tis. ton. Ponuka nepokryla dopyt, preto priemerná nákupná cena stúpila o 10,7 % na úroveň 20,25 Sk/kg. Priemerná cena višní na spracovanie bola 15,09 Sk/kg (-10 % ako v roku 1999).

Produkcia **marhúl** bola až o 20,4 % nižšia a dosiahla 3,7 tis. ton. Vplyvom väčšieho dopytu na trhu ich priemerná nákupná cena vzrástla v porovnaní s minulým rokom o 65,7 % na 16,25 Sk/kg.

Napriek nepriaznivým odhadom sa urodilo 5,3 tis. ton **broskýň**, t. j. o 0,8 % viac. Ponuka prevažovala dopyt. Vplyvom vysokých teplôt sa skrátil interval dozrievania jednotlivých odrôd, trh nestihol prijať skoncentrovanú ponuku a priemerná nákupná cena poklesla o 13,1%.

Produkcia **sliviek** sa v dôsledku vysokých teplôt a silného deficitu vlahy zvýšila len o 1,5 % na 16,9 tis. t. Ceny sliviek v porovnaní s minulým rokom stúpili o 28,9 %. Nákupné ceny sliviek na spracovanie sa pohybovali od 6,- do 8,- Sk/kg, priemerná cena zaznamenala hodnotu 6,75 Sk/kg (+30,7 %).

Viacere druhy **drobného ovocia** boli aj v roku 2000 významným vývozným artiklom. Produkcia **ríbezlí** sa znížila o 1,6 % na 3,9 tis. ton. **Čiernych ríbezlí** sa urodilo len 512,6 t (o 6,4 %) menej ako v roku 1999, ponuka na trhu nepokryvala dopyt, priemerná cena stúpila o 15,4 %. Priemerná nákupná cena červených ríbezlí bola o 23 % nižšia ako vlni. V porovnaní s rokom 1999 sa v dôsledku sucha urodilo až o 38,1 % menej **malín** (39,2 t). Dopyt bol výrazne vyšší ako ponuka, cena vzrástla na 34,13 Sk/kg, t. j. o 5,4 %. Dopyt po **jahodách** výrazne prevažoval nad ponukou, odbyt bol aktívny. Priemerná nákupná cena konzumných jahôd klesla len o 0,6%, ceny jahôd na spracovanie stúpili o 1,9 %).

Hrozno stolové biele. Poveternostným vplyvom sa pomerne dobre prispôbil vinič. Priemerná nákupná cena bola však o 10,6 % vyššia ako v roku 1999.

Odbytové ceny o 25 až 86 % vyššie ako nákupné

Odbytová cena jablák z domácej produkcie v porovnaní s rokom 1999 oslabila o 5,5 % na úroveň 16,66 Sk/kg, pričom bola o 27,5 % vyššia ako nákupná cena. Jablká sa dovážali najmä z ČR, Poľska a krajín EÚ, vo veľkoobchode sa predávali za priemernú cenu 19,26 Sk/kg, ktorá bola o 28,4 % nižšia ako v roku 1999.

Odbytová cena hrušiek z domácej produkcie (22,07 Sk/kg) bola až o 45 % vyššia ako nákupná cena. V porovnaní s minulým rokom priemerná cena stúpila o 10,4 %. Počas celého roka sa hrušky dovážali predovšetkým z krajín EÚ, priemerná cena bola 33,89 Sk/kg, (-8,1 % ako v roku 1999).

Odbytové ceny kôstkovín. Priemerná cena **marhúl** sa medziročne zvýšila o 24,4 % na 20,30 Sk/kg, bola však o 24,9 % vyššia ako nákupná cena.

Odbytové ceny **broskýň** z domácej produkcie kopírovali nákupné ceny, pričom sa oslabili o 6,7% na hodnotu 22,82 Sk/kg. Opačný trend sme zaznamenali pri broskyniach z dovozu, keď priemerná cena vzrástla o 18,2 % na 46,43 Sk/kg. Odbytová cena domácich **sliviek** nezaznamenala pohyb, udržala sa na úrovni 18,68 Sk/kg, bola pritom o 34 % vyššia ako cena od producentov. Pri importovaných slivkách sa cena upevnila o 5,3 % na 51,95 Sk/kg.

Pri **bielom stolovom hrozne** z domácej produkcie odbytové ceny stúpili v porovnaní s rokom 1999 o 32,8 % na 28,30 Sk/kg. pritom boli až o 86,1 % vyššie ako nákupné ceny. Cenová hladina bieleho stolového hrozna z dovozu počas roka kolísala, priemerná hodnota dosiahla úroveň 54,15 Sk/kg (-3,3 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom).

Ceny ovocia v roku 2000

Sk/kg bez DPH

Druh	Nákupné		Odbytové SR		Odbytové dovoz	
	min.	max.	min.	max.	min.	max.
Jahody konzumné	27,00	50,00	25,00	38,90	90,00	380,00
Červené ríbezle	11,00	20,00	-	-	-	-
Čierne ríbezle	20,00	30,00	-	-	-	-
Maliny	31,50	35,00	-	-	-	-
Čerešne	12,00	30,00	16,90	48,00	-	-
Višne	15,00	24,00	21,00	26,00	-	-
Marhule	12,00	22,30	16,00	25,00	33,00	62,90
Broskyne	10,00	23,00	17,90	34,00	19,90	120,00
Nektarínky	-	-	31,90	49,00	25,00	115,00
Slivky	7,30	20,00	11,90	25,00	17,00	85,00
Hrozno stol. biele	10,00	20,00	15,00	36,00	26,00	115,00
Jablká letné	5,50	16,00	11,00	20,50	-	-
Jablká jesenné	6,00	16,00	10,00	22,00	-	-
Jablká zimné	5,00	16,00	8,00	23,00	9,00	27,00
Hrušky	9,00	20,00	11,80	42,90	12,00	51,00

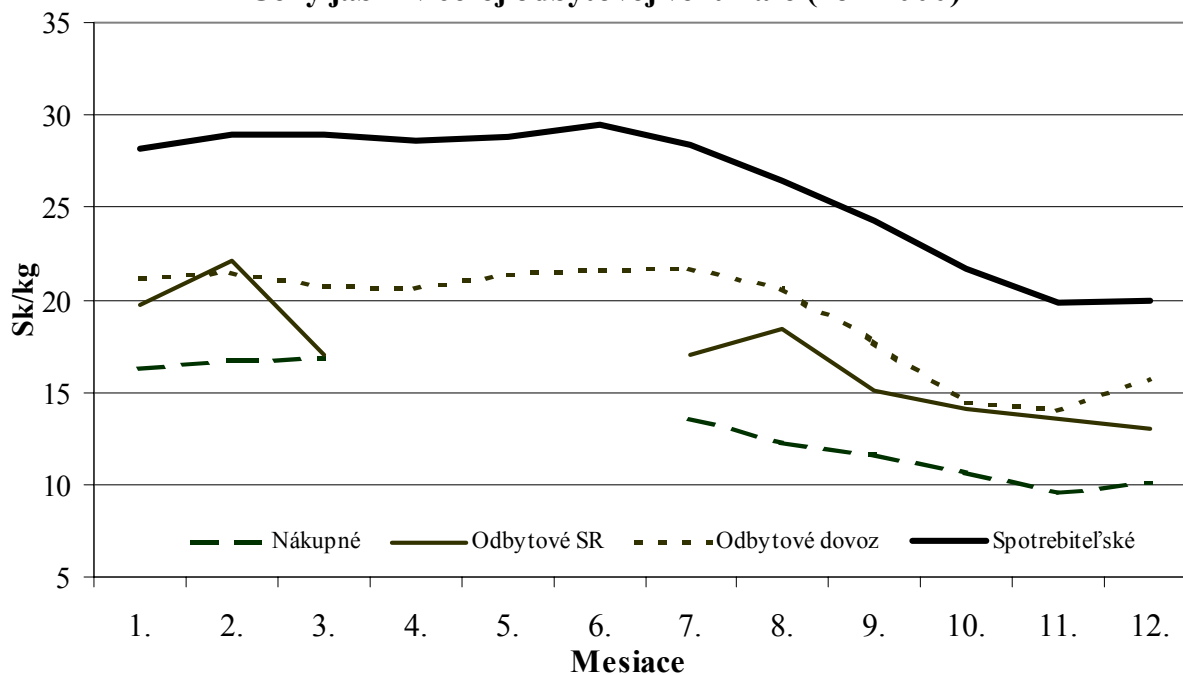
Zdroj: ATIS

Poznámka: - výskyt tovaru u respondentov ATIS nebol zaznamenaný

Pokles spotrebiteľských cien jablák

Spotrebiteľská cena jablák medziročne klesla o 12,7 %, dosiahla hodnotu 26,13 Sk/kg. Spotrebiteľia zaplatili za jablká najviac v júni 29,53 Sk/kg. Najlacnejšie jablká na trhu boli

v novembri 19,88 Sk/kg. Vývoj priemerných cien jablák v celej odbytovej vertikále zobrazuje graf.

Ceny jablák v celej odbytovej vertikále (rok 2000)

Zdroj ATIS, ŠÚSR

Pasívne saldo zahraničného obchodu

V roku 2000 sa na Slovensko doviezlo 172 tis. ton ovocia v hodnote 2,9 mld. Sk. V porovnaní s rokom 1999 sa dovoz znížil o 8 783 ton (-5 %). Najvyššou mierou (61 %) sa na celkovom dovoze ovocia podieľal dovoz citrusov a banánov, ktorých import bol v objeme 104,9 tis. ton za 1,66 mld. Sk (-9,8% oproti roku 1999). Dovoz jablák, v produkcii ktorých by sme mohli byť úplne sebestační, sa realizoval v hodnote 372,2 mil. Sk, čo bolo o 9 % viac ako v roku 1999 a tvoril 18,4 % z celkového dovozu ovocia.

V roku 2000 sme zaznamenali pasívne saldo zahraničného obchodu s ovocím v hodnote -

2,6 mld. Sk, obchodná bilancia sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zlepšila o 85,8 mil. Sk.

Aktívnu bilanciu zahraničného obchodu sme dosiahli pri čerešniach (3,5 mil. Sk), višniach (2,7 mil. Sk), marhuliach (708,6 tis. Sk) a pri drobnom ovocí.

Z Českej republiky sa v roku 2000 doviezlo 5 068 ton ovocia za 91 mil. Sk. Vývoz predstavoval objem 15,3 tis. ton za 188,3 mil. Sk. V zahraničnom obchode s Českou republikou sme zaznamenali kladné saldo v objemovom (10,2 tis. ton) aj vo finančnom vyjadrení (97 mil. Sk).

Zahraničný obchod s ovocím v roku 2000

Druh ovocia	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	v t	v tis. Sk	v t	v tis. Sk	v t	v tis. Sk
Ovocie spolu	172 322	2 937 399	22 070	334 810	-150 252	-2 602 589
Citrusové plody	57 343	873 624	470	8 945	-56 873	-864 679
Banány	47 648	784 213	258	5 414	-47 390	-778 799
Jablká	31 753	372 152	5 052	16 395	-26 701	-355 757
Jablká na sprac.	40	235	1 264	2 849	1 224	2 614
Marhule	65	2 222	175	2 931	109	709
Čerešne, višne	1	23	177	6 217	176	6 194
z toho višne	0	0	91	2 666	91	2 665
Broskyne, nektarínky	5 337	108 812	16	286	-5 321	-108 526
Slivky	337	4 830	197	1 817	-140	-3 012
Jahody	148	9 318	2	54	-146	-9 264
Maliny	0	108	133	4 022	133	3 914
Ríbezle čierne	0	0	28	1 620	28	1 620
z toho červené	0	46	33	444	33	398
Čučoriedky	0	123	53	4 085	52	3 962

Zdroj: Colné riaditeľstvo, VÚEPP

*údaje za rok 2000 nie sú definitívne

Očakávaný vývoj v roku 2001

Rozvojový program pestovania ovocia do roku 2005 predpokladá, že sa zabezpečí sebestačnosť vo výrobe ovocia mierneho pásma, najmä jablák. Bude však potrebné vybudovať sklady s kontrolovanou atmosférou (ULO) na uskladnenie jablák do nasledujúcej úrody.

Pre dlhodobejšie uchovávanie ovocia konzervovaním a mrazením bude nutné zlepšiť koordináciu medzi pestovateľmi a spracovateľským priemyslom.

V roku 2001 predpokladáme vznik nových výrobných združení pestovateľov.

Spotreba ovocia by mala pokračovať v rastúcom trende.

Ceny jablák napriek rastúcej ponuke, zvyšovaniu životných nákladov a neustálemu poklesu kúpyschopnosti obyvateľstva by sa mali udržať. K upevneniu cien môže dôjsť pri marhuliach, čerešniach, višniach a pri drobnom ovocí.

Trh so zeleninou

Produkcia zeleniny v sezóne 2000

Pestovateľské plochy zeleniny v roku 2000 boli 43 834 ha, pričom v porovnaní s rokom 1999 sa znížili o 6,5 %. Vyprodukovalo sa 468 838 t zeleniny, čo bolo o 31,6 % menej ako v roku 1999.

Rok 2000 potvrdil, že pestovanie zeleniny bez závlah prináša so sebou veľké riziko. Úrodu skorej zeleniny v tomto roku negatívne ovplyvnili tropické horúčavy a dlhotrvajúce sucho, ktoré sa navyše podieľali na premnožení škodcov. V mnohých prípadoch bolo treba pestovateľské plochy zeleniny zo skorých jar-

ných výsevov zaorať, často nevzišiel ani druhý výsev (napr. cibuľa, koreňová zelenina). Naopak, teplomilné druhy zeleniny, ktoré sa zavlažovali, mali veľmi dobré úrody. Teplá a suchá jeseň zase prispela k dobrému dozrievaniu neskorých druhov zeleniny.

Domáca zelenina a hypermarkety

Slovenskí producenti zeleniny ponúkali svoj tovar aj do novootvorených hypermarketov, ktoré však nemali žiadny vplyv na zvýšenie odbytu domácej produkcie. Odbyt zeleniny vo všeobecnosti poklesol. Vo väčšej miere sa dovažala zelenina pre obchodné siete z okolitých štátov, najmä preto, lebo väčšina klasických veľkoobchodov je už vo vlastníctve cudzích, prevažne českých obchodných spoločností (ČEROZ, TAROKO-PRESTO, HORTIM, AYA). Ponuka domácej zeleniny v hypermarketoch je slabá a na okraji záujmu zamestnancov obchodu. Umiestnenie tovaru v hypermarkete je podmienené vysokou finančnou čiastkou za každý druh tovaru, pravidelnými dodávkami, ktoré menší pestovateľ sám nemôže splniť. Preto je dôležité, aby sa producenti združovali podľa pestovateľských záujmov a spoločne sa pokúsili umiestniť na trhu. Od-

bytová organizácia výrobcov zeleniny v Hurbanove SLOVZEL bola založená v roku 1998, ale stále nepracuje podľa pôvodného zámeru. Podľa názoru viacerých pestovateľov zeleniny vytvorenie tohto odbytového združenia nie je systémovým riešením, ale považujú ho za ďalší medzičlánok v odbytovej reťazi dotovanej štátom, ktorý, ako sa ukazuje, mal vplyv na ďalší pokles cien u pestovateľov.

Kúpyschopnosť obyvateľstva v roku 2000 stále klesala a bola rozdielna podľa jednotlivých krajov. Aktívnejší odbyt bol v bratislavskom a západoslovenskom kraji, kde bol ovplyvnený najmä novootvorenými hypermarketmi. Došlo však len k prerozdeleniu slovenských zákazníkov. Zvýšenie odbytu bolo relatívne, lebo väčšie nákupy v hypermarketoch znížili odbyt v domácych veľkoobchodoch, ktoré doslova zápasili o prežitie.

Zahraničný obchod

Po celý rok sa dovažala zelenina z Čiech, Poľska, Maďarska, z južnej Európy a zámoria. Ochrana domáceho trhu v súvislosti s dovozmi zeleniny nie je systémovo riešená, čo má vplyv na aktivity veľkoobchodov, ktoré radšej a s vysokým ziskom predávajú dotovanú dovozú zeleninu, akoby mali transparentne obchodovať s domácou produkciou. V prípadoch, keď od domácich producentov tovar nakupujú, tak úspešne stláčajú ceny na úroveň dotovaných dovozových cien.

Skúsenosti ukázali, že v zahraničí sú dotované najmä tie komodity, ktoré aj u nás do-

pestujeme v dostatočnom množstve alebo sú prebytkové.

V roku 2000 sa doviezlo na Slovensko 80,1 tis. ton zeleniny, t. j. o 18,1 tis. ton menej ako v roku 1999. Vo finančnom vyjadrení to bolo 985 mil. Sk (1,096 mld. Sk v roku 1999). Saldo zahraničného obchodu bolo v roku 2000 záporné -31,5 mil. t, ale v porovnaní s rokom 1999 sa podstatne znížilo. Na zápornom salde zahraničného obchodu so zeleninou najviac podieľal dovoz cibulovej a kapustovej zeleniny. Kladné saldo sa dosiahlo pri uhorkách a rajčiakoch.

Zahraničný obchod s vybranými druhmi zeleniny v roku 2000

	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	t	mil. Sk	t	mil. Sk	t	mil. Sk
Spolu	80 144,4	984,9	48 648,1	748,9	-31 496,3	-237,1
z toho:						
Cibuľa	21 100,1	140,3	1 035,1	13,1	-20 065,7	-127,2
Kapusta	23 116,8	128,7	1 776,4	16,7	-21 340,4	-111,9
Šalát	271,9	11,3	430,9	8	159	-3,2
Mrkva	11 557,3	84,5	1 581,1	23,2	-9 976,2	-61,3
Rajčiaky	6 677	129,3	7 898,2	136,7	1 221	7,4
Uhorky	2 390,7	52,8	10 015,3	144,5	7 625	91,7
Cesnak	1 884,2	45,1	167,3	4,9	-1 717	-40,1

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, VÚEPP

Najviac zeleniny sa vyviezlo do Českej republiky. V roku 2000 sa do ČR vyviezlo 3,98 tis. ton (3,34 tis. t v r. 1999) t zeleniny za 105,6 mil. Sk (95,9 mil. Sk v roku 1999).

V zahraničnom obchode s ČR v roku 2000 sa dosiahlo kladné saldo 459,5 mil. Sk, t. j. 33 298 tis. ton. (492 mil. Sk v roku 1999 a 40 147 ton).

Zahraničný obchod s ČR v r. 2000

	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	t	mil. Sk	t	mil. Sk	t	mil. Sk
Spolu	3 981,7	105,6	37 27,9	565,1	33 298,2	459,5
z toho:						
Rajčiaky	1,2	0,04	7 683,6	128,9	7 682,3	128,9
Uhorky	17,5	0,1	10 014,5	144,5	9 997,3	144,4
Hľúboviny	218,3	1,4	1 409,9	11,8	1 191,5	10,4
Cibuľa	84,7	0,6	651,0	6,4	563,2	5,8
Šalát hlávkový	29,8	2,7	426,5	7,9	396,6	5,2
Cesnak	6,9	0,2	159,9	4,4	152,9	4,2
Mrkva	259,3	1,68	292,8	1,9	33,6	0,3

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, VÚEPP

Ponuka a vývoj nákupných cien rozhodujúcich druhov zeleniny v roku 2000

Ponuka a ceny zeleniny aj v roku 2000 boli v značnej miere ovplyvnené dovozom. Nepriaznivé počasie negatívne ovplyvnilo domácu výrobu najmä koreňovej, hlúbkovej a cibulovej zeleniny. Výpadok produkcie však nepriinesol zvýšenie nákupných cien, pretože dopyt sa doplnil dovozom príslušného druhu zeleniny za pomerne nízke ceny.

V roku 2000 sa vyrobilo o 31 % menej mrkvy a o 43 % menej petržlenu. Napriek tomu priemerná nákupná cena mrkvy bola o 22 % nižšia ako v roku 1999, pretože odbytová cena z dovozu sa znížila o 39 %. Pretrvávajúci nedostatok petržlenu od jesene 1999 spôsobil udržanie jeho nákupnej ceny počas celého roka na veľmi vysokej úrovni (2,5-krát vyššia ako v roku 1999). Prispelo k tomu aj zvýšenie odbytovej ceny z dovozu o 42 %.

Ponuka kapusty z domácej produkcie bola o 53 % nižšia, ale v súvislosti s nadmerným

dovozom za nižšie ceny ako v roku 1999 dosiahla nákupná cena bielej hlávkovej kapusty iba 5,24 Sk/kg, čo je o 16 % menej ako v predchádzajúcom roku.

Sucho spôsobilo zníženie produkcie cibule o 47,5 %. Jej ponuka na trhu bola nadmerná pod vplyvom lacného dovozu z Poľska a Holandska. Preto sa cibuľa nakupovala od pestovateľov za ceny v rozpätí od 3,50 do 9,20 Sk/kg, čo bolo o 11 % menej ako v roku 1999. Domáci cesnak chýbal, cesnaku z dovozu bolo dosť a odbytové ceny sa mierne zvýšili.

Domáca produkcia plodovej zeleniny (paprika, rajčiaky, uhorky) bola vyššia a nákupné ceny rajčiakov o 48 %, papriky 54 %, resp. uhoriek o 25 % nižšie ako v predchádzajúcom roku. Odbytové ceny z dovozu poklesli menej, pretože ich úroveň je dlhodobo nižšia.

Ceny zeleniny v roku 2000

v Sk/kg

Druh	Nákupné ceny		Odbytové ceny z veľkoobchodu			
	od producentov		domáca produkcia		dovoz	
	min.	max.	min.	max.	min.	max.
Mrkva	4,00	10,00	5,00	12,00	5,00	16,50
Petržlen	9,00	30,00	9,90	33,00	13,80	45,00
Kapusta	2,50	8,00	3,30	12,00	4,00	17,00
Rajčiaky	3,00	60,00	5,00	69,00	18,00	69,90
Uhorky	3,00	42,00	6,40	62,50	8,00	82,00
Cibuľa	3,50	9,20	6,30	10,63	7,20	12,60
Cesnak	31,00	40,00	31,90	64,00	30,50	64,00

Zdroj: ATIS

Očakávaný vývoj v roku 2001

V roku 2001 možno očakávať ďalšie znižovanie kúpyschopnosti obyvateľstva pod vplyvom liberalizácie regulovaných cien. Pestovateľské plochy zeleniny by sa mali aj v tejto súvislosti zvyšovať, vyššia produkcia zeleniny sa dosiahne extenzívnym spôsobom pestovania. V súvislosti so zvyšovaním nezamestnanosti a v snahe o zlepšenie finančnej situácie sa v najväčšej producent-skej oblasti južného Slovenska pravdepodobne nadmerne zvýši produkcia viacerých druhov zeleniny, čo môže zapríčiniť opätovné pády cien.

Trh so zemiakmi
Bilancia zemiakov na Slovensku

Zemiaky		Zberová plo- cha v ha	Úroda v t/ha	Produkcia v tonách
- skoré	1999	4 208	14,56	61 273
	2000	3 596	10,32	37 111
	Vývoj v %	-14,54	-29,12	-39,43
	2001*	3 500	14,00	49 000
- sadba	1999	2 231	13,03	29 074
	2000	2 739	14,00	38 346
	Vývoj v %	22,77	7,44	31,89
	2001*	2 500	14,00	35 000
- ostatné	1999	20 393	14,42	294 115
	2000	20 661	18,21	376 154
	Vývoj v %	1,31	26,28	27,89
	2001*	20 500	16,50	338 250
Spolu	1999	26 800	14,33	384 500
	2000	27 000	16,73	451 600
	Vývoj v %	0,75	16,75	17,45
	2001*	26 500	15,93	422 300
Porovnanie s EÚ spolu				
EÚ	1999	1 397 200	35,1	49 026
	2000	1 360 888	34,3	46 655
	Vývoj v %	-2,60	-2,28	-4,84

Zdroj: VÚEPP, vlastný prepočet

Trh pod tlakom obrovskej ponuky zemiakov

Rok 2000 bol pre pestovateľov zemiakov z hľadiska úrody veľmi dobrý, problematický bol predaj nadprodukcie koncom roka. Medziročné zvýšenie produkcie zemiakov o 17,5 % bolo spôsobené vyššou úrodou o 16,8 percent a rastom pestovateľských plôch o 0,8%. Pri nepatrnom zvýšení zberových plôch stúpila produkcia ostatných zemiakov až o 82 tis. ton.

Zatiaľ čo v predchádzajúcich rokoch bola ku koncu roka v ponuke necelá tretina úrody, v roku 2000 bolo v skladoch až 85 % produkcie. Dopyt po konzumných zemiakoch bol najmä koncom roka minimálny.

Stagnácia predaja a nízke ceny konzumných zemiakov

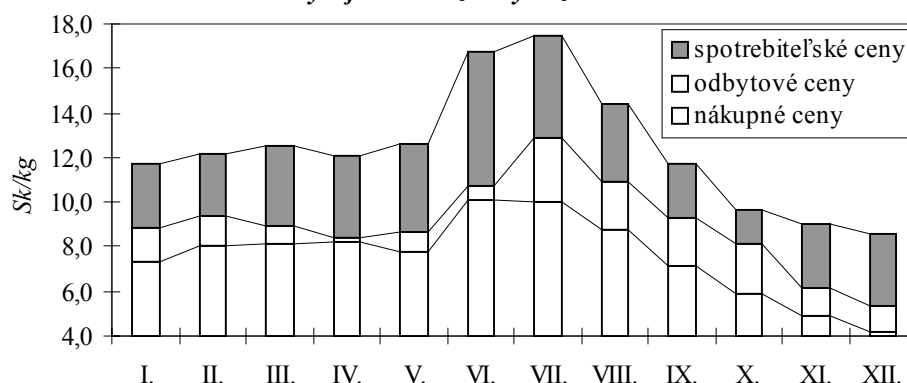
Nákupné ceny skorých konzumných zemiakov od producentov sa pohybovali v rozpätí 8,09 - 12,50 Sk/kg, priemerná nákupná cena bola 9,63 Sk/kg. V roku 2000 sa skôr začal zber skorých zemiakov v južných častiach Slovenska, o ktoré mali spotrebitelia veľký záujem. Spôsobil však pokles odbytových cien nových zemiakov a znížil importované množstvá zemiakov. Pri ostatných konzumných ze-

mikoch boli ceny od 4,17 do 5,25 Sk/kg. Priemerná nákupná cena ostatných zemiakov dosiahla hodnotu 4,97 Sk/kg, t.j. medziročný pokles o 30,8 %. Ponuka odrôd bola dostatočná, odbyt bol priemerný.

Odbytové ceny konzumných zemiakov z úrody predchádzajúceho roka sa v prvých mesiacoch roka 2000 pohybovali v rozpätí od 8,15 do 9,09 Sk/kg. Júnové ceny nových ze-

mikoch domácej produkcie boli od 10,15 do 13,31 Sk/kg. Priemerná odbytová cena ostatných konzumných zemiakov v roku 2000 bola 8,96 Sk/kg a klesla oproti minulému roku o 4,8 %. Pokles cien koncom roka zreteľne odráža prebytok zemiakov v celej odbytovej vertikále.

Vývoj cien konzumných zemiakov v roku 2000

Zdroj: Spotrebiteľské ceny(s DPH) - ŠÚ SR, nákupné a odbytové ceny - ATIS

Zahraničný obchod

V roku 2000 sa do SR doviezlo spolu 50 857 ton zemiakov a export bol zanedbateľný. V obchodovaní so zemiakmi Slovensko v roku 2000 dosiahlo vyššie záporné saldo oproti roku 1999. Zhoršené saldo obchodnej bilancie zemiakov bolo v plnej miere spôsobené zvýšeným dovozom ostatných zemiakov pred novou úrodou roku 2000 (o 11 tis. ton viac). Naopak, import skorých zemiakov sa oproti minulému roku znížil až o 45,2 %.

Do SR sa zemiaky dovážali najmä z Holandska, Belgicka, ČR a Nemecka. Z celkového množstva sa doviezlo až 86 % ostatných zemiakov (43 530 ton v jednotkovej hodnote 2,34 Sk/kg), 6,6 % skorých (3 333 ton v jednotkovej hodnote 8,10 Sk/kg) a 7,9 % sadbových zemiakov (3 993 ton v jednotkovej hodnote 13,49 Sk/kg).

Očakávaný vývoj v roku 2001

V rozvojovom programe pestovania zemiakov na Slovensku je na rok 2001 plánovaná výmera zemiakov 26,5 tis. ha. V porovnaní s rokom 2000 je to pokles o 5 tis. ha (-2 %). Celková produkcia zemiakov sa odhaduje na 422,3 tis. ton pri priemernej hektárovej úrode 15,93 t. Neobvykle vysoká úroda zemiakov v roku 2000 a takmer stagnujúci odbyt sa prejaví poklesom pestovateľskej výmery (podobne reagovali pestovatelia pri nadúrode v rokoch 1993 a 1996).

Zásoby zemiakov vystačia do novej úrody a s výnimkou určitého množstva skorých zemiakov a 3 - 4 tis. ton sadby, nie je potrebné a ani žiaduce zemiaky dovážať. Ponuka zemiakových výrobkov a polotovarov je na vysokej úrovni. Zarážajúce je, že veľa výrobkov (hranolky, krokety a iné polotovary) je z dovozu, pretože ich doma nevyrábame a tým zužujeme priestor pre odbyt domácej produkcie.

V Európe majú zdravé zemiakárstvo bez bakteriálnej krúžkovitosti iba štyri krajiny: Slovensko, Maďarsko, Rakúsko a Škótsko. Len tieto štáty môžu svoju produkciu sadbových zemiakov vyvážať, a preto by sme mali v budúcnosti v plnej miere využiť a zabezpečiť vývoz domácich prebytkov.